

KAPITEL II

VIKSOMHEDERS BESKÆFTIGELSE OG PRODUKTIVITET UNDER OPSVING OG KRISE

II.1 Indledning

Fra kraftigt opsving til største økonomiske krise i nyere tid

I perioden 2004-07 oplevede Danmark et kraftigt opsving, som var drevet af en generel fremgang i verdensøkonomien, en lempelig økonomisk politik og tilsyneladende også en ubegrundet tro på, at den konstaterede fremgang ville fortsætte ubrudt. Alene i 2006 steg produktionen i den private sektor med knap 5 pct., jf. figur II.1. Forløbet førte som bekendt til en overophedning af dansk økonomi, og da den verdensomspændende finansielle krise brød ud, vendte situationen til et kraftigt økonomisk tilbageslag, der udviklede sig til en af de mest alvorlige økonomiske kriser i nyere tid. Krisen førte til et markant fald i efterspørgslen, og produktionen inden for de private byerhverv faldt med over 10 pct. fra midten af 2008 til midten af 2009.

Store udsving i beskæftigelse ...

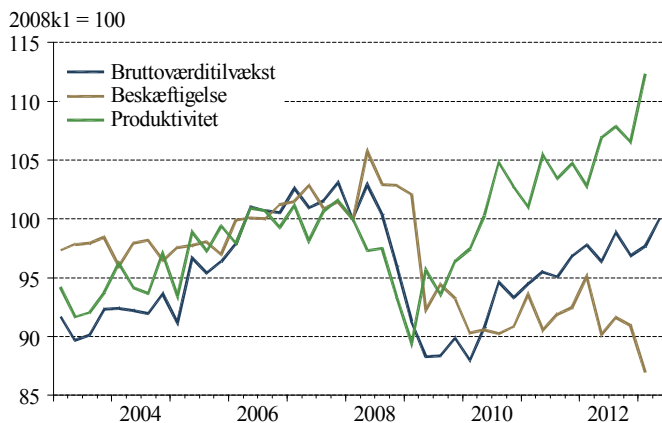
Faldet i produktionen førte med en vis forsinkelse til et markant fald i beskæftigelsen. Under opsvinget var den private beskæftigelse steget med knap 100.000 fuldtidsbeskæftigede fra 2004 til 2008. Med krisen faldt beskæftigelsen på blot to år med ca. 200.000 fuldtidsbeskæftigede.

... og produktivitet

Under højkonjunktoren var udviklingen i arbejdsproduktiviteten svag. Da krisen ramte, faldt produktionen hurtigt, mens beskæftigelsen blev tilpasset langsommere, hvilket medførte, at produktiviteten faldt med godt 10 pct. i løbet af 2008. Efter en markant reduktion i virksomhedernes beskæftigelse steg produktiviteten dog kraftigt fra begyndelsen af 2009.

Kapitlet er færdigredigeret den 23. september 2013.

Figur II.1 Bruttoværditilvækst, beskæftigelse og produktivitet

Anm.: Opgørelsen omfatter de private byerhverv. Alle serier er sæsonkorrigeret. Bruttoværditilvækst (BVT) er opgjort i 2005-priser. Beskæftigelse er opgjort i timer. Produktivitet er BVT pr. time.

Kilde: Danmarks Statistik, *Nationalregnskabet*.

Opsving og krise er mulighed for at undersøge, om reallokering er velfungerende

Omvæltningerne i forbindelse med først det kraftige opsving efterfulgt af det markante tilbageslag udfordrede danske virksomheder i deres evne til at tilpasse sig til de ændrede markedsvilkår. En sund markedsøkonomi er kendetegnet ved en vedvarende dynamisk reallokering af produktionsressourcerne blandt virksomheder. Dette sikrer, at ressourcerne, herunder arbejdskraft, bidrager mest muligt til værdiskabelsen i samfundet. Arbejdsproduktiviteten kan bl.a. øges ved, at arbejdspladser flytter fra lavproduktive til højproduktive virksomheder. Omslaget fra opsving til krise er en oplagt mulighed for at undersøge denne ressourceallokering blandt danske virksomheder. Kapitlet undersøger derfor, hvordan tilpasningen skete, herunder om reallokeringen af arbejdskraft bidrog til en højere produktivitet i erhvervslivet.

Reallokering af beskæftigelse kan øge værditilvæksten i produktionen

Oprettelse og nedlæggelse af arbejdspladser er en vigtig del af den ressourceallokering, som sikrer, at produktionen er effektiv, og at arbejdskraften aflønnes bedst muligt. Job nedlægges i virksomheder, som enten på grund af manglende efterspørgsel eller høje produktionsomkostninger ikke rentabelt kan aflønne deres arbejdskraft. Samtidigt opretter andre virksomheder job, da det er profitabelt for dem at øge deres beskæftigelse. På denne måde bidrager omfordeling af arbejdskraft mellem virksomheder til, at værditilvæksten og indkomsten i samfundet stiger.

Krise kan øge omfordeling af arbejdskraft

En krise kan agere katalysator for en omfordeling af beskæftigelsen fra mindre produktive til mere produktive virksomheder. En lavere efterspørgsel i forbindelse med en krise mindsker profitabiliteten i virksomhederne, og særligt blandt de mindst produktive kan dette føre til indskrænkninger eller lukninger, så der frigøres arbejdskraft, der under en senere fremgang ansættes af mere produktive virksomheder. Dette er et af de aspekter, som analyserne af produktivitet og beskæftigelse under opsvinget og nedgangen sigter på at belyse.

Hvilke virksomheder står for beskæftigelsesdynamikken?

Uanset om beskæftigelsen stiger, falder eller er uændret sker der en stadig omfordeling af arbejdskraft mellem virksomheder, hvor nogle virksomheder nedlægger arbejdspladser, mens andre udvider beskæftigelsen. I kapitlet ses der nærmere på, hvordan denne beskæftigelsesdynamik de seneste år har været fordelt på tværs af brancher og virksomheder efter alder og størrelse, og det undersøges, om dynamikken har været forskellig under opsving og nedgang. Analyserne peger på, at beskæftigelsesændringerne både under opsvinget inden den økonomiske krise og under det efterfølgende tilbageslag var bredt funderede på virksomheder med forskellige aldre og størrelse.

Beskæftigelsesfald i industrien ligger i forlængelse af langsigtet udvikling

En udfordring ved at analysere udviklingen af produktivitet og beskæftigelse over konjunkturforløbet er at adskille udsving, der skyldes opsvinget og den efterfølgende krise, fra de underliggende strukturelle forskydninger primært fra industrien til servicesektoren. Krisen medførte nedlæggelser af mange industriarbejdspladser på kort tid. I et længere tidsperspektiv ser dette dog ud til at ligge i forlængelse af

den kraftige forskydning af både værditilvækst og beskæftigelse over mod serviceprægede erhverv.

Øget andel af beskæftigelsen i højproduktive virksomheder?

Reallokeringen af arbejdskraft mellem virksomheder kan øge den samlede produktivitet, hvis arbejdspladserne flyttes fra lav- til højproduktive virksomheder. Kapitlet undersøger, om krisen har haft en gavnlig effekt på denne ressourceallokering. Dette analyseres dels ved at opdele produktivitetsvæksten i bidrag fra den interne udvikling i de enkelte virksomheder og beskæftigelsesforskydninger mellem virksomhederne, og dels ved at se på jobskabelse og nedlæggelse for virksomheder med forskellige lønniveauer. Resultaterne viser, at reallokering af beskæftigelse samlet set bidrog væsentligt mere til produktivitetsvæksten under den kraftige tilbagegang efter 2007 end under det foregående opsving, ligesom der pågik en betydelig relativ omfordeling af arbejdskraft væk fra lavtlønsvirksomheder og mod højt-lønsvirksomheder ved, at det i større omfang var lavtlønsvirksomheder, der nedlagde job.

Fokus på effekter af opsving og krise

Opmærksomheden i kapitlet retter sig især mod ændringer af beskæftigelse og produktivitet i private virksomheder hen over opsving og nedgang. Behandlingen går ikke i dybden med kriseårsagerne og ser ikke eksplicit på, hvilke faktorer som har bidraget til den vedvarende lavkonjunktur sidenhen.

Fokus på beskæftigelse og produktivitet

Kapitlet fokuserer på virksomhedernes anvendelse af arbejdskraft og deres arbejdsproduktivitet. Investeringer, finansieringsmuligheder og andre rammevilkår behandles ikke, primært pga. et utilstrækkeligt datagrundlag for dybdegående analyser. De empiriske analyser i kapitlet omfatter hovedparten af de private byerhverv og udelukker dermed bl.a. den primære sektor og de finansielle erhverv.

Kapitlets indhold

Brancher under krisen og på lang sigt

Afsnit II.2 indeholder en kort beskrivelse af forskellige branchers betydning inden for de private byerhverv. De enkelte branchers udsving i opsving og krise diskuteres, og dette sammenholdes med den langsigtede aktivitetsforskydning mellem brancherne.

**Jobskabelse og
-nedlæggelse**

Afsnit II.3 undersøger med fokus på både netto- og brutto-bevægelser, hvordan beskæftigelsesændringerne under opsvinget og krisen udfoldede sig inden for brancher samt for størrelses- og aldersgrupper blandt virksomhederne. Afsnit II.4 ser på, om virksomheder med relativt høj beskæftigelsesvækst under opsvinget i højere grad end andre virksomheder oplevede tilbagegang under nedturen.

**Højvækst-
virksomheder**

**Dekomponering af
produktivitets-
vækst**

Afsnit II.5 dekomponerer væksten i arbejdsproduktivitet for større virksomheder i bidrag fra virksomheders interne produktivitetsvækst og bidrag fra reallokering af arbejdskraft mellem virksomheder. Der ses på, hvordan bidragenes størrelse ændrer sig over konjunkturcyklen. Afsnit II.6 ser nærmere på reallokeringsbidraget ved at analysere beskæftigelsesændringer på tværs af virksomheder med forskellige lønniveauer, idet lønnen opfattes som en tilnærmelse til arbejdsproduktiviteten i virksomhederne. Afsnit II.7 sammenfatter og konkluderer.

**Beskæftigelses-
ændringer på tværs
af lønniveauer**

II.2 Brancheforskydninger på kort og lang sigt

Afsnittet giver en overordnet beskrivelse af, hvordan det kraftige opsving og det efterfølgende tilbageslag har påvirket de forskellige brancher inden for de private byerhverv, og perspektiverer denne udvikling i forhold til de langsigtede strukturforskydninger i dansk erhvervsliv.

**Branchers BVT,
beskæftigelse og
antal virksomheder**

Branchers andel af erhvervslivet bestemmes grundlæggende af efterspørgslen efter forskellige typer af varer i samfundet. Derudover varierer branchers betydning for den samlede beskæftigelse og værditilvækst samt for antallet af virksomheder som følge af forskelle i produktionsprocesser og kapitaltyngde i virksomhederne. Med forholdsvis mange store virksomheder stod industrien i 2011 for blot 9 pct. af virksomhederne, men for 23 pct. af beskæftigelsen og knap en tredjedel af den samlede værditilvækst inden for de private byerhverv, jf. tabel II.1. Omvendt var der flere virksomheder med få beskæftigede inden for servicebrancherne, som omfattede 34 pct. af alle virksomheder og 26 pct. af de beskæftigede.

Tabel II.1 Branchefordeling inden for de private byerhverv, 2011

	Virksomheder		Beskæftigelse		Værditilvækst	
	1.000 virk.	Pct.	1.000 personer	Pct.	Mia. kr.	Pct.
Industri	14	9	262	23	198	29
Bygge og anlæg	29	18	136	12	63	9
Handel, transport mv. ^{a)}	63	39	455	40	242	35
Øvrig service ^{b)}	55	34	292	26	182	27
I alt	162	100	1.145	100	686	100

a) Omfatter hoteller og restauranter.

b) Omfatter brancherne information og kommunikation, vidensservice og erhvervsservice.

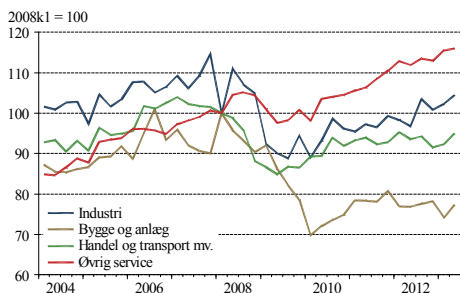
Anm.: Antallet af virksomheder, beskæftigelsen og værditilvæksten er mindre end i tilsvarende opgørelser for de private byerhverv i Nationalregnskabet, da tabellen er beregnet på registerdata, hvor et strengere udvælgelseskrav for virksomheder (mindst én fuldtidsbeskæftiget) er anvendt, og hvor nogle underbrancher er udeladt, jf. boks II.1 i afsnit II.3. Beskæftigelsen er opgjort i fuldtidspersoner.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

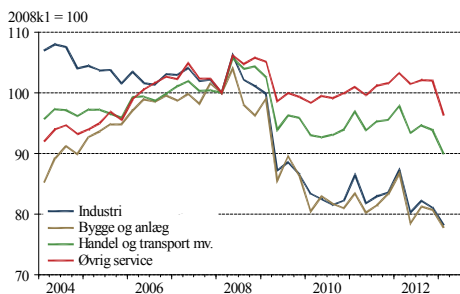
Brancheforskelle i nedgangen

Under opsvinget 2004-07 oplevede alle brancher en jævn og omtrent parallel stigning i bruttoværditilvæksten på ca. 3 pct. pr. år, jf. figur II.2a. De første, spæde krisetegn viste sig dog allerede i 2006 i en overophedet bygge- og anlægssektor og inden for handel og transport mv. I takt med at den finansielle krise udviklede sig i Danmark, oplevede industrien, handel og transport mv. samt især bygge- og anlægsbranchen fald i efterspørgslen. Dette førte til en markant nedgang i produktionen fra begyndelsen af 2008 til starten af 2010. I modsætning til denne udvikling fortsatte produktionsstigningen for de øvrige serviceerhverv stort set uforandret med kun et mindre dyk i 2009.

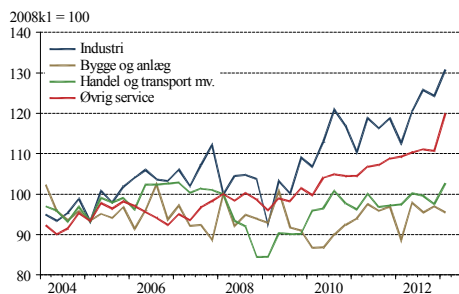
Figur II.2a Bruttoværditilvækst

Figur II.2b Beskæftigelse

Figur II.2c Produktivitet

Anm.: Serierne er sæsonkorrigerede. BVT er opgjort i 2005-priser. Beskæftigelse er opgjort i timer, og produktivitet er beregnet som BVT pr. arbejdstime. "Øvrig service" omfatter information og kommunikation, vidensservice samt erhvervs-service.

Kilde: Danmarks Statistik, *Nationalregnskabet*.

Stigende produktivitet i industrien under opsvinget

Mens udviklingen i bruttoværditilvæksten var tilnærmelsesvis parallel på tværs af brancher i årene op til krisen, viste beskæftigelsen og dermed produktiviteten divergerende tendenser. Trods den stigende produktion var beskæftigelsen i industrien svagt faldende, hvilket betød, at produktiviteten steg, jf. figur II.2b og II.2c. I de øvrige brancher øgedes beskæftigelsen derimod kraftigt fra 2004 og frem til begyndelsen af 2008, og produktivitetsniveauet var i disse erhverv stort set uændret.

Stagnation og produktivetsfald på toppen af opsvinget

Som følge af en meget lav ledighed begyndte beskæftigelsesstigningerne at flade ud fra starten af 2007 på tværs af alle brancher. Samtidig stagnerede eller faldt produktiviteten for alle brancher. Dette kan tilskrives de begyndende

fald i bruttoværditilvæksten inden for bygge og anlæg samt handel og transport mv., kombineret med, at virksomhederne kun gradvist tilpassede deres beskæftigelse til faldet i produktionen.

**Stort
beskæftigelsesfald
og produktivitets-
stigning i industri**

I perioden fra 2008 til 2010 reducerede industrien beskæftigelsen kraftigt med ca. 20 pct. På baggrund af det markante fald i beskæftigelsen kombineret med en delvis genopretning af produktionsniveauet har industrien formået at øge produktiviteten med ca. 30 pct. siden starten af 2009. Produktiviteten i industrien var i begyndelsen af 2013 dermed knap 20 pct. højere, end da den var på sit højeste før krisen.

**Handel og
transport har
fortsat lav
produktivitet**

Bygge- og anlægsbranchen reducerede beskæftigelsen markant med ca. 20 pct. i perioden 2008-10. Med en omtrent uændret beskæftigelse i den efterfølgende periode havde branchen i begyndelsen af 2013 et lavere beskæftigelsesniveau end i 2004. Handel og transport mv. reducerede beskæftigelsen med knap 10 pct. Efter initiale stigninger i produktiviteten fra bunden af krisen har begge branchegrupper siden begyndelsen af 2011 haft en stort set uændret produktivitet på samme niveau som i 2004-05.¹

**Mindre
produktivitets-
fremgang i service-
erhverv**

Serviceerhvervene reducerede i forbindelse med krisen beskæftigelsen i langt mindre omfang. Trods en stort set uændret beskæftigelse er arbejdsproduktiviteten i branchen steget med godt 10 pct. siden krisen.

Langsigtede brancheforskydninger

De udviklinger, som de enkelte brancher har gennemgået i forbindelse med opsvinget og den efterfølgende nedtur, må ses i lyset af de strukturforskydninger, som har præget det private erhvervsliv over en længere periode. En branches tilstand og størrelse ved begyndelsen af krisen er derfor ikke

1) Vurderingen af udviklingen i produktiviteten for bygge- og anlægsbranchen er medtaget i diskussionen for helhedens skyld. Produktivitetskommissionen vurderer dog, at datamaterialet i Nationalregnskabet ikke er egnet til produktivitetsberegninger for denne branche, da den anvendte form for deflatering af bruttoværditilvæksten fjerner eventuelle lønstigninger, som kan afspejle produktivitetsstigninger, jf. Produktivitetskommissionen (2013).

nødvendigvis et passende sigtepunkt i forbindelse med en kommende genopretning af økonomien.

Større stigning i værditilvækst for serviceerhverv

Siden slutningen af 1960'erne er serviceerhvervenes andel af bruttoværditilvæksten inden for de private byerhverv vokset markant. Frem til den økonomiske krise steg bruttoværditilvæksten inden for de private serviceerhverv med gennemsnitlig ca. 2,5 pct. om året, jf. figur II.3a. I den samme periode steg bruttoværditilvæksten fra industrien mindre med en gennemsnitlig årlig vækstrate på knap 2 pct.

Beskæftigelse fra industri til serviceerhverv

Forskydningen af aktiviteten fra industri og byggeri over mod servicefagene kommer også til udtryk i beskæftigelsesfordelingen. Fra 1970 og frem til den økonomiske krise faldt antallet af arbejdstimer i industrien med 46 pct., samtidig med at antallet af arbejdstimer inden for de private serviceerhverv samlet set steg med 12 pct., jf. figur II.3b. Industriens andel af beskæftigelsen i de private byerhverv faldt således fra 34 pct. i 1970 til 21 pct. i 2005, mens servicefagenes andel over samme periode steg fra 51 pct. til 67 pct.²

Stigende efterspørgsel efter service

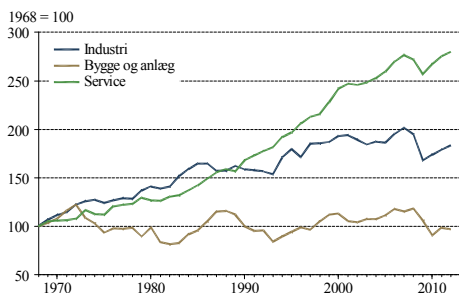
Årsagen til denne forskydning af beskæftigelsen fra industri til service er bl.a., at efterspørgslen efter serviceprodukter typisk stiger relativt mere end efterspørgslen efter andre forbrugsvarer, når indkomsten i samfundet stiger.

Højere produktivitetsvækst i industrien

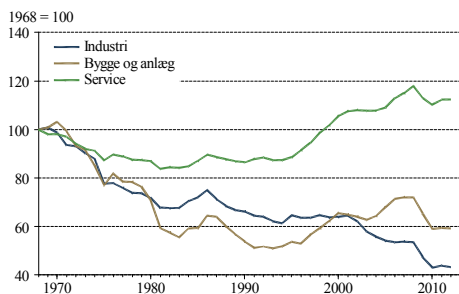
Udviklingen må også ses i lyset af de kraftige produktivitetstigninger inden for industrien. Særligt siden starten af 1990'erne har arbejdsproduktivitetstigningerne inden for servicefagene været betydeligt lavere end inden for industrien, jf. figur II.3c. Dette har ligeledes bidraget til en stigende andel af beskæftigelsen inden for serviceerhvervene, jf. Sørensen (2013).

2) En opgørelse af antal af fuldtidsbeskæftigede viser den samme langsigtede udvikling.

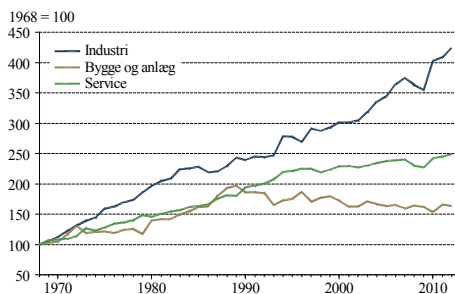
Figur II.3a Bruttoværditilvækst

Figur II.3b Beskæftigelse

Figur II.3c Produktivitet

Anm.: Bruttoværditilvæksten er angivet i 2005-priser. Beskæftigelse er opgjort i timer. Produktivitet er værditilvækst pr. arbejdstime. Service omfatter private tjenesteydelser ekskl. finansiel virksomhed.

Kilde: Danmarks Statistik, *Nationalregnskabet*, ADAM's databank, og egne beregninger.

Kriseeffekter ligger i forlængelse af langsigtede tendenser

Betragtes brancheforskydninger over en længere årrække, er der således ikke tale om, at bevægelserne lige inden eller under krisen afviger markant fra de langsigtede tendenser; de synes snarere at ligge i forlængelse af disse. Til trods for et kraftigt beskæftigelsesfald under tilbageslaget i 2008-10 ser f.eks. industriens beskæftigelsesniveau ikke ud til at ligge væsentligt under den langsigtede trend for branchens beskæftigelse. Tilsvarende er det begrænsede fald i beskæftigelsen inden for service på linje med en stigende andel for servicefagene i den private sektor.

II.3 Jobskabelse og jobnedlæggelse

I dette afsnit beskrives forandringerne i private virksomheders anvendelse af arbejdskraft under opsvinget i perioden 2004-07 og under den efterfølgende økonomiske krise.

Beskæftigelses- ændringer for virksomheder

Den samlede udvikling i beskæftigelsen dækker over en vedvarende virksomhedsdynamik, hvor nye virksomheder kommer til, og eksisterende virksomheder vokser, indskrænker eller lukker. Jobskabelse skal derfor forstås bredere end blot en stigning i den samlede beskæftigelse.

Jobskabelse efter brancher, alder og størrelse

Det undersøges, hvilke brancher der skabte og nedlagde job, samt om jobskabelsen adskilte sig for virksomheder af forskellig størrelse og alder. Det primære formål er at analysere forskelle i virksomhedernes præstation med hensyn til jobskabelse og -nedlæggelse, dvs. om f.eks. små virksomheder har en højere jobskabesrate end større virksomheder, og om de er mere eller mindre følsomme over for konjunkturudsving. Det giver en forståelse for hvilke grupper af virksomheder, der har stor betydning for jobskabelsen givet deres størrelse, og hvor en vækst i antallet af virksomheder vil have størst effekt på den samlede jobskabelse.

Andel af samlet jobskabelse i opsving og krise

De store udsving i den private beskæftigelse i det seneste årti rejser også et kvantitativt spørgsmål om, hvor beskæftigelsen blev skabt og ikke mindst forsvandt under krisen. Til det formål er det ikke tilstrækkeligt at se på f.eks. de små virksomheders evne til at skabe job; man må også se på, hvor stor en andel af den samlede jobskabelse og beskæftigelse der finder sted i de små virksomheder. Det belyses ved at dekomponere den samlede ændring i beskæftigelsen under opsvinget og nedgangen på bl.a. virksomhedernes alder og størrelse.

Jobskabelse giver både private og samfunds- økonomiske gevinster

Jobskabelse – i form af bevægelser fra ledighed til beskæftigelse eller skift fra et job til et andet – har typisk stor betydning for den enkelte, som kommer i arbejde eller finder en bedre ansættelse. Fra et samfundsøkonomisk perspektiv har fordelingen af arbejdskraftressourcerne på tværs af brancher, virksomheder og kategorier uden for beskæftigelse betydning for det samlede potentiale for

produktion og indkomstkabelse. En person, der finder et job, som matcher vedkommendes kompetencer i en virksomhed med høj produktivitet, vil således kunne opnå en høj løn og bidrage til en høj værdiskabelse i virksomheden.

**Offentlige finanser
afhængige af
beskæftigelsen**

Jobskabelse har også en positiv effekt på de offentlige finanser, da en overgang fra ledighed til beskæftigelse reducerer udgifterne til offentlige overførsler. Samtidig indebærer det en højere indkomst og dermed et højere beskatningsgrundlag. På samme måde vil et jobskifte til en højere løn typisk betyde forøgede skatteindtægter for det offentlige.

**Positiv
reallokeringseffekt
forudsætter
jobnedlæggelser**

En høj jobomsætning skaber grobund for, at arbejdskraften flyttes derhen, hvor den skaber den højeste værditilvækst og opnår den højeste aflønning. I en situation med stabil beskæftigelse, forudsætter disse positive effekter lige så meget jobnedlæggelse som jobskabelse. Afsnit II.5 og II.6 undersøger effekten af reallokering af arbejdskraft på produktivitetsvæksten, dvs. værditilvækst pr. fuldtidsbeskæftiget, nærmere.

**Forbehold for
kvaliteten af
virksomhedsdata**

Alle analyser i dette og de følgende afsnit er baseret på registerdata for private danske virksomheder, som i analyserne identificeres ved et CVR-nummer, jf. boks II.1. CVR-nummeret for en virksomhed kan dog ændre sig både af rent administrative grunde, eller fordi virksomheden f.eks. fusionerer med en anden virksomhed. Det gør det umiddelbart vanskeligt at følge den samme virksomhed over tid. Analyser på virksomhedsdata bør derfor generelt fortolkes med det forbehold, at datakvaliteten er lavere end for f.eks. analyser på persondata. Til analyserne i nærværende kapitel er virksomhedernes identifikation ved CVR-numre dog så vidt muligt korrigeret for rent administrative ændringer, ligesom beskæftigelsesvækst som følge af bl.a. opkøb og frasalg af afdelinger udelades.

Boks II.1 Datagrundlag for beskæftigelsesanalyser

Analyserne af beskæftigelse og jobskabelse i kapitlet anvender registerdata fra den Generelle Firmastatistik og Regnskabsstatistikken fra Danmarks Statistik for perioden 1999-2011. Ved en virksomhed forstås den juridiske organisation, der identificeres ved et CVR-nummer. Større virksomheder vil ofte have deres aktivitet og beskæftigelse spredt på flere geografiske enheder kaldet arbejdssteder. Kapitlet fokuserer dog på beskæftigelsen på virksomhedsniveau, da det som hovedregel vil være her, de afgørende beslutninger for virksomheder tages.

Det er vanskeligt at følge den samme virksomhed over tid i data. CVR-nummeret kan skifte, fordi virksomheden får ny ejer, eller fordi virksomheden skifter selskabsform. Der kan også ske reelle ændringer ved, at arbejdssteder frasælges eller opkøbes af andre virksomheder, to eller flere virksomheder fusionerer til en ny virksomhed, eller grupper af medarbejdere bryder ud og starter deres egen virksomhed som et spin-off fra en eksisterende virksomhed. Analyser på virksomhedsdata bør derfor generelt fortolkes med nogen varsomhed, da datakvaliteten er lavere end for f.eks. persondata. I de præsenterede analyser er CVR-numrene dog korrigeret for rent administrative skift ved hjælp af de arbejdssteder og de medarbejdere, der kan kobles til virksomhederne.

En virksomheds årlige beskæftigelse i fuldtidspersoner opgøres ud fra ATP-indbetalingerne for de ansatte, der er registreret i virksomheden ultimo november. Hertil lægges ejere for enkeltmandsvirksomheder og interessentskaber. Der anvendes en begrænsning på minimum én fuldtidsbeskæftiget pr. virksomhed for at udelukke virksomheder uden reel aktivitet og selskaber, der fungerer som finansielle instrumenter, men ikke selvstændigt driver virksomhed. Beskæftigelsesændringer som følge af opkøb og frasalg af arbejdssteder, fusioner, spin-offs mv. udelades i opgørelserne for jobskabelse og -nedlæggelse.

Kapitlet fokuserer på private virksomheder, der agerer på markedsvilkår, og begrænser sig til virksomheder i private byerhverv. Virksomheder i de primære erhverv, inden for finansiering og forsikring samt offentlige selskaber indgår ikke. Produktivitetsopgørelser for meget kapitalintensive brancher adskiller sig desuden markant fra de øvrige virksomheder. Derfor udelades en række brancher, der ellers ifølge Danmarks Statistik indgår i de private byerhverv. Det drejer sig om råstofindvinding, olieraffinaderier samt ejendomshandel og udlejning.

Det anvendte datasæt omfatter ca. 150.000 virksomheder pr. år. Nærmere oplysninger om dataafgrænsning og konstruktion kan fås ved henvendelse til De Økonomiske Råds Sekretariat.

Den samlede jobskabelse og -nedlæggelse

Store udsving i den samlede beskæftigelse

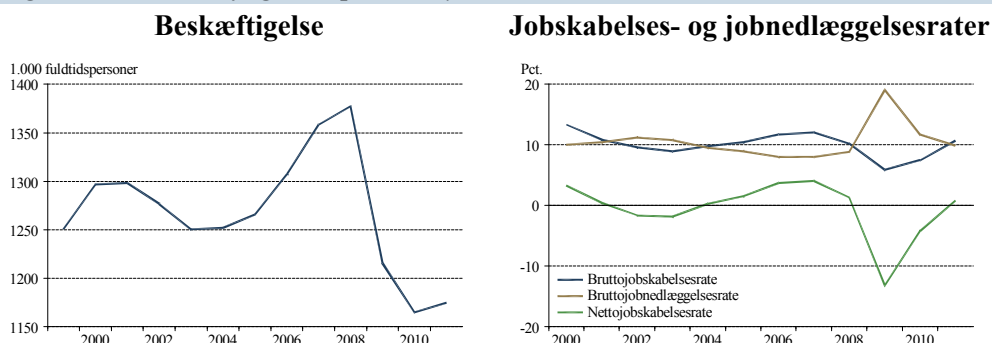
I løbet af det seneste årti har den samlede beskæftigelse i virksomheder inden for de private byerhverv udvist betydelige udsving, jf. figur II.4. I fremgangen frem til år 2001 steg beskæftigelsen, hvorefter en kort lavkonjunktur fulgte. Under opsvinget steg beskæftigelsen med ca. 125.000 fuldtidsbeskæftigede fra 2004 til 2008, men faldt efterfølgende med over 200.000 fuldtidsbeskæftigede på blot to år.³ Den samlede beskæftigelse inden for de private byerhverv lå derfor i 2011 betydeligt under niveauet i 2004-05.

Opgang med både højere jobskabelse og lavere jobnedlæggelse

Under de neutrale konjunkturår 2004 og 2005 blev der på årsbasis både oprettet og nedlagt job svarende til ca. 10 pct. af beskæftigelsen med en deraf følgende omtrent uændret beskæftigelse, jf. figur II.4 og boks II.2. I 2004 svarede det til godt 119.000 nye job og 115.000 nedlagte job, jf. tabel II.2.⁴ Det viser, at der selv i en periode med en stabil beskæftigelse er store bruttobevægelser på arbejdsmarkedet. Den kraftige stigning i beskæftigelsen fra 2004 til 2008 skyldtes både en stigning i bruttojobskabelsesraten og et fald i bruttojobnedlæggelsesraten. Under højkonjunkturen i 2006-07 var nettojobskabelsesraten på godt 3 pct., svarende til at der netto blev skabt ca. 50.000 nye fuldtidsstillinger årligt i virksomhederne.

- 3) Beskæftigelsesniveauet og -ændringerne præsenteret i nærværende afsnit er ikke direkte sammenlignelig med figur II.1 i afsnit II.1, da sidstnævnte er opgjort på baggrund af Nationalregnskabet, som dels bygger på andre kilder til virksomhedernes beskæftigelse og dels korrigerer beskæftigelsesserierne yderligere.
- 4) Der kan være betydelige variationer i bruttojobskabelsen og -nedlæggelsen på tværs af opgørelser. Størrelsen af bruttobevægelserne på arbejdsmarkedet er bl.a. afhængige af dataafgrænsningen og tidsperioden, hvor f.eks. den årlige opgørelse anvendt her ikke medtager bruttobevægelser inden for året, jf. også De Økonomiske Råd (2012).

Figur II.4 Beskæftigelse i private byerhverv

Anm.: Opgørelserne omfatter virksomheder inden for private byerhverv med minimum én fuldtidsbeskæftiget. Beskæftigelsesniveauet og -ændringerne er ikke direkte sammenlignelig med figur II.1 i afsnit II.1, da sidstnævnte er opgjort på baggrund af Nationalregnskabet, som dels bygger på andre kilder til virksomhedernes beskæftigelse og dels korrigerer beskæftigelsesserierne yderligere.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata, jf. boks II.1 og boks II.2.

Tabel II.2 Jobskabelse og jobnedlæggelse

	2004	2007	2009	2011
	--- 1.000 fuldtidsbeskæftigede ---			
Bruttojobskabelse	119	155	73	125
Bruttojobnedlæggelse	115	103	234	115
Nettojobskabelse	4	52	-162	10

Anm.: Opgørelsen omfatter de private byerhverv. I tabellen er angivet antal skabte og nedlagte job i forhold til året før, jf. boks II.2. Bruttojobskabelsen og -nedlæggelsen for 2011 inkluderer i modsætning til de øvrige år frasalg, opkøb, spin-offs mv. og kan derfor være overvurderet, jf. boks II.1.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Boks II.2 *Bruttojobskabelse, bruttojobnedlæggelse og nettojobskabelse*

For at belyse beskæftigelsesændringer for virksomheder skelnes der mellem bruttojobskabelse, bruttojobnedlæggelse og nettojobskabelse. Desuden opgøres og dekomponeres ændringer i beskæftigelsen på grupper af virksomheder, f.eks. på brancher, størrelse og alder. Metoden er standard i litteraturen, jf. Davis mfl. (1996).

Beskæftigelsen målt i antal fuldtidspersoner for virksomhed i i år t er givet ved E_{it} . Jobskabelsesraten g_{it} mellem år $t-1$ og t for virksomhed i defineres ved

$$g_{it} = (E_{it} - E_{it-1}) / X_{it} \quad (1)$$

hvor $X_{it} = 0,5 \cdot (E_{it} + E_{it-1})$ er den gennemsnitlige beskæftigelse i år $t-1$ og t . Normalt ved beregning af vækstrater sættes ændringen i forhold til beskæftigelsen i år $t-1$. Fordelen ved at anvende gennemsnittet over år $t-1$ og t er, at jobskabelsesraterne også kan beregnes for nye og lukkende virksomheder. Nye virksomheder i år t , der ikke eksisterede i år $t-1$, får en jobskabelsesrate på 2, da $E_{it-1} = 0$. Det omvendte er tilfældet for virksomheder, der lukker og ingen beskæftigelse har i år t . Her bliver jobnedlæggelsesraten -2 , da $E_{it} = 0$. Andre fordele ved metoden er, at vækstraten bliver symmetrisk omkring nul og begrænset mellem -2 og 2 . For mindre ændringer i beskæftigelsen er forskellen på at anvende E_{it-1} og X_{it} som vækstbase ikke særlig stor.

Den samlede beskæftigelsesvækst for alle virksomheder – nettojobskabelsesraten – fås ved at summere beskæftigelsesændringerne over alle virksomheder og sætte det i forhold til den samlede beskæftigelse. Da nogle virksomheder udvider og andre indskrænker beskæftigelsen, opdeles nettojobskabelsen i bruttojobskabelse og bruttojobnedlæggelse.

Bruttojobskabelsen fra år $t-1$ til t defineres som summen af alle stigninger i beskæftigelsen fra virksomheder, der øger deres beskæftigelse herunder nye virksomheder i år t , som har $E_{it-1} = 0$. Den samlede bruttojobskabelsesrate g_t^{BJS} for alle virksomheder beregnes som

$$g_t^{BJS} = \sum_i \max(E_{it} - E_{it-1}, 0) / X_t \quad (2)$$

hvor $X_t = 0,5 \cdot \sum_i (E_{it} + E_{it-1})$ er den gennemsnitlige totale beskæftigelse i alle virksomheder over årene $t-1$ og t . Tilsvarende defineres bruttojobnedlæggelsesraten fra år $t-1$ til t på baggrund af alle virksomheder, der reducer beskæftigelsen og herunder eventuelt lukker og dermed har $E_{it} = 0$, som

Boks II.2 Bruttojobskabelse, bruttojobnedlæggelse og nettojobskabelse, fortsat

$$g_t^{BJN} = \sum_i \max(-(E_{it} - E_{it-1}), 0) / X_t \quad (3)$$

Nettojobskabelsesraten g_t^{NJS} er lig bruttojobskabelsesraten minus bruttojobnedlæggelsesraten, hvilket er det samme som summen af alle virksomhedernes beskæftigelsesændringer i forhold til den gennemsnitlige beskæftigelse i år $t-1$ og t

$$g_t^{NJS} = \sum_i (E_{it} - E_{it-1}) / X_t = g_t^{BJS} - g_t^{BJN} \quad (4)$$

Mange virksomheder både nedlægger og opretter job inden for samme år, men da registeroplysningerne kun indeholder en årlig opgørelse af beskæftigelsen, kendes kun nettobeskæftigelsesændringen for den enkelte virksomhed, jf. boks II.1. Analyserne undervurderer derfor den samlede jobskabelse og -nedlæggelse, der finder sted i virksomhederne, og tegner ikke det fulde billede af den høje jobomsætning på det danske arbejdsmarked, jf. også De Økonomiske Råd (2012).

Dekomponering af jobskabelsesrater på grupper af virksomheder

Virksomhederne kan f.eks. inddeles i grupper efter deres størrelse. Nettojobskabelsesraten for virksomhederne i en størrelsesgruppe j beregnes som summen af alle ændringer i beskæftigelsen for virksomhederne i gruppen i forhold til den gennemsnitlige samlede beskæftigelse for virksomhederne i gruppen i år $t-1$ og t

$$g_{jt}^{NJS} = \sum_{i \in j} (E_{it} - E_{it-1}) / X_{jt} \quad (5)$$

hvor $X_{jt} = 0,5 \cdot \sum_{i \in j} (E_{it} + E_{it-1}) = \sum_{i \in j} X_{it}$. Bemærk at det er afgørende, at den enkelte virksomhed i placeres i den samme gruppe j i år $t-1$ og t , ellers vil dekomponeringen ikke stemme. Bruttojobskabelses- og bruttojobnedlæggelsesraten for gruppe j beregnes ved at opdele på stigninger og indskrænkelse i beskæftigelsen inden for gruppen, jf. (2) og (3).

Den samlede nettojobskabelsesrate for alle virksomheder kan dekomponeres i bidrag fra grupperne af virksomheder, hvor gruppe j 's vægt er givet ved X_{jt}/X_t , som

$$g_t^{NJS} = \frac{\sum_i (E_{it} - E_{it-1})}{X_t} = \sum_j \frac{X_{jt}}{X_t} \frac{\sum_{i \in j} (E_{it} - E_{it-1})}{X_{jt}} = \sum_j \frac{X_{jt}}{X_t} g_{jt}^{NJS} \quad (6)$$

Gruppe j 's bidrag til den samlede nettojobskabelse er således et produkt af gruppens nettojobskabelsesrate g_{jt}^{NJS} og andelen af den samlede beskæftigelse X_{jt}/X_t .

Jobnedlæggelsen steg mere end jobskabelsen faldt under krisen

Krisen medførte et fald i beskæftigelsen på 143.000 fuldtidspersoner fra 2007 til 2009. De underliggende bevægelser bag denne nettoændring var en markant stigning i antallet af jobnedlæggelser fra 103.000 til 234.000 og et såvel absolut som relativt mindre fald i antallet af skabte job fra 155.000 til 73.000, jf. tabel II.2. Omsat i rater betød det, at bruttojobskabelsesraten faldt fra 12 til 6 pct. fra 2007 til 2009, og bruttojobnedlæggelsesraten steg fra 8 til 19 pct., med en nettojobskabelse på -13 pct. i 2009 som resultat.

Trods krisen ikke tegn på større problemer i jobskabelsen

Dermed skyldtes kun ca. en tredjedel af faldet i nettojobskabelsesraten et fald i bruttojobskabelsen. Virksomhederne skabte fortsat job under krisen. Dermed er der ikke klare indikationer på større problemer eller markedsfejl, som generelt kunne have afholdt virksomheder fra at udvide beskæftigelsen.

Jobnedlæggelsen mere konjunkturfølsom end jobskabelsen

Studier fra både Danmark og USA har også over en længere tidsperiode og for andre recessioner fundet, at bruttojobnedlæggelsesraten reagerer mere på konjunkturudsving end bruttojobskabelsesraten, jf. Det Økonomiske Råd (2003) og Davis mfl. (1996). En mulig forklaring på det kan være, at omkostningerne for en virksomhed ved at søge efter og ansætte en ekstra medarbejder er lavere i en recession, hvilket begrænser faldet i bruttojobskabelsesraten, jf. også Mortensen og Pissarides (1994). For USA skiller krisen fra 2007 og frem sig dog ud, da bruttojobskabelsesraten reagerede mest og stod for ca. 60 pct. af faldet i nettojobskabelsesraten, jf. Foster mfl. (2013). Nettojobskabelsesraten for de amerikanske virksomheder faldt dog samlet set kun ca. halvt så meget som for de danske virksomheder.

Samme beskæftigelsesdynamik som i 2004, men på lavere beskæftigelsesniveau

I 2011 var både bruttojobskabelsen og -nedlæggelsen tilbage på niveauet omkring 2004, jf. tabel II.2. Da beskæftigelsen efter perioden med faldende beskæftigelse i 2009-10 var på et lavere niveau end før krisen, betyder det, at bruttojobskabelses- og bruttojobnedlæggelsesraterne i 2011 lå lidt højere end deres niveau i 2004.

Brancher

Næsten 20 pct. af industrijobbene nedlagt under krisen

Over hele perioden 2002-10 med undtagelse af toppen af højkonjunktoren nedlagde virksomhederne inden for industrien flere job, end de skabte. I 2009 faldt nettojobskabesraten til -20 pct., svarende til at 20 pct. af industriarbejdspladserne blev nedlagt, da krisen ramte, jf. figur II.5. Reduktionen af beskæftigelsen i industrien må dog ses i lyset af den langsigtede udvikling mod et mere servicepræget samfund, jf. afsnit II.2.

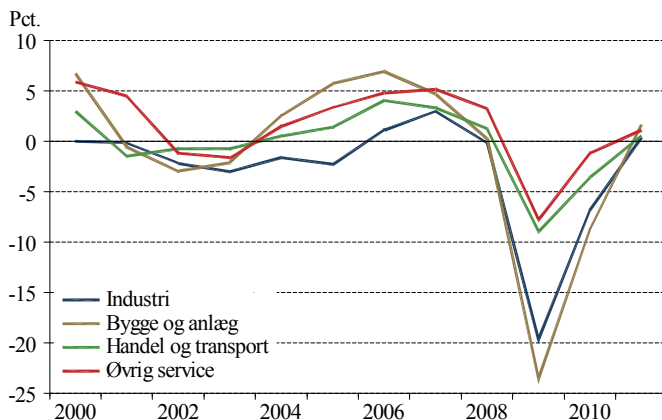
Lav bruttojobskabelse og -nedlæggelse i industrien frem til 2008

På tværs af brancher havde industrien frem til 2008 de laveste bruttojobskabelses- og bruttojobnedlæggelsesrater, jf. figur II.6. Det betyder, at der var en lav grad af reallokering for virksomhederne i industrien. Årsagen til nedgangen i beskæftigelsen i industrien frem til 2005 var derfor ikke et højt niveau af afskedigelser, men mere at få industrivirksomheder skabte nye job og udvidede beskæftigelsen.

Store udsving i beskæftigelsen i bygge og anlæg

Bygge og anlæg var den mest konjunkturfølsomme branche. Under opsvinget i 2004-06 steg nettojobskabesraten til næsten 7 pct. pr. år, men allerede i 2007 var der tegn på faldende aktivitet. Under krisen faldt nettojobskabesraten til -24 pct., hvilket netop overgik faldet i industrien og var det laveste niveau på tværs af alle brancher. Bruttobevægelserne i bygge og anlæg viser, at beskæftigelsesændringerne både skyldtes udsving i jobskabelse og -nedlæggelse.

Figur II.5 Nettojobskabelsesrater for brancher

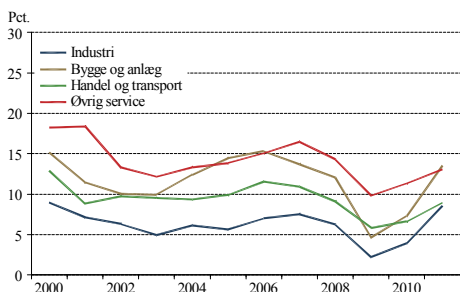

Anm.: Øvrig service omfatter hoteller og restauranter, information og kommunikation, vidensservice, rejsebureauer, rengøring og anden operationel service samt andre serviceydelser mv. Hoteller og restauranter er i afsnit II.2 grupperet sammen med handel og transport. Forskellene i branchegrupperingerne skyldes anvendelse af forskellige datakilder. Jobskabelse fra nye virksomheder og jobnedlæggelse fra lukkende virksomheder er inkluderet.

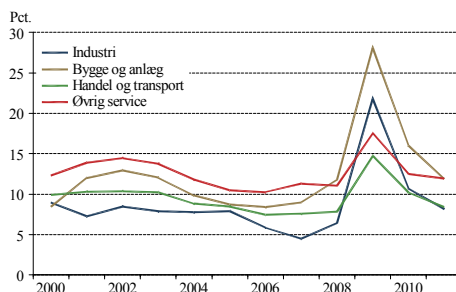
Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata, jf. boks II.2.

Figur II.6 Bruttobevægelser for brancher

Bruttojobskabelsesrater

Bruttojobnedlæggelsesrater

Anm.: Jævnfør anm. til figur II.5.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata, jf. boks II.2.

Servicebrancherne mindre konjunkturfølsomme

Nettojobskabelsen i handel og transport samt inden for øvrig service udviste mindre udsving under opsvinget og krisen sammenlignet med de øvrige brancher.⁵ I perioden 2005-08 lå nettojobskabelsesraten i øvrig service på 3-5 pct., og under krisen i 2009 faldt raten til ca. -8 pct. Handel og transport havde tilsvarende udsving, men niveauet for nettojobskabelsen lå et par pct.point lavere end for øvrig service.

Høj reallokering i øvrig service

Reallokeringen var højest inden for øvrig service. Bruttojobskabelsesraten lå i 2007 over 16 pct. og faldt i 2009 kun til omkring 10 pct. Frem til og med 2007 havde øvrig service dog også den højeste bruttojobnedlæggelsesrate, der dog kun steg med ca. 7 pct.point fra 2008 til 2009. Bag den forholdsvis stabile udvikling i den samlede beskæftigelse inden for service skabes og nedlægges der derfor et stort antal job.

Jobskabelsesrater ikke informativ om branchernes andel i opsving og nedgang

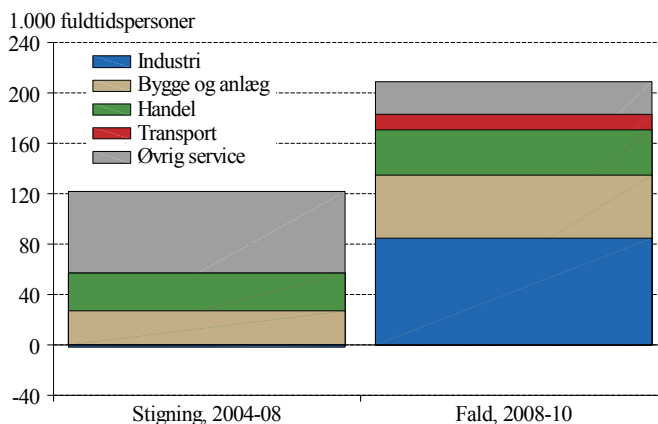
Branchernes andel af opsvinget og nedgangen i den samlede beskæftigelse omkring 2007-08 kan ikke udledes af jobskabelses- og jobnedlæggelsesraterne, jf. boks II.2. Bygge og anlæg dækkede f.eks. kun ca. 12 pct. af beskæftigelsen i private byerhverv i 2004, jf. tabel II.1 i afsnit II.2, og dermed havde udsvingene i denne branches nettojobskabelsesrate begrænset betydning for den samlede beskæftigelse.

Opsving drevet af job i service, bygge og anlæg samt handel

Under opsvinget steg den samlede beskæftigelse i private byerhverv med næsten 125.000 fuldtidsbeskæftigede fra 2004 til 2008, jf. figur II.4. Heraf blev over halvdelen af stillingerne skabt inden for øvrig service, mens bygge og anlæg samt handel hver bidrog med ca. 30.000 flere beskæftigede, jf. figur II.7. Derimod havde industrien og transportsektoren et næsten uændret beskæftigelsesniveau i perioden under opsvinget.

5) Hoteller og restauranter indgår i nærværende afsnit i øvrig service, hvorimod denne branche i afsnit II.2 var grupperet sammen med handel og transport. Forskellene i branchegrupperingerne skyldes anvendelse af forskellige datakilder.

Figur II.7 Beskæftigelsesstigning og -fald efter branche

Anm.: Beskæftigelsesændringerne er forskellen mellem den samlede beskæftigelse i brancherne fra 2004 til 2008 og fra 2008 til 2010.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Industrien, bygge og anlæg samt handel nedlagde flest job under krisen

Krisen medførte et fald i den samlede beskæftigelse inden for private byerhverv på over 200.000 fuldtidsbeskæftigede fra 2008 til 2010. Heraf forsvandt ca. 85.000 stillinger i industrien og ca. 50.000 inden for bygge og anlæg. For handelsbranchen var op- og nedgangen i den samlede beskæftigelse af samme størrelsesorden, hvorved beskæftigelsen i denne branche i 2010 var tilbage på næsten samme niveau som i 2004. Øvrig service reducerede kun beskæftigelsen med ca. 25.000 job under krisen. Set i forhold til de enkelte branchers størrelse var faldet i øvrige serviceerhverv derfor langt mindre end i industrien og i bygge og anlæg.

Nye og lukkede virksomheder

Fokus på reelt nye virksomheder

Nye virksomheder kan være en vigtig kilde til jobskabelsen, men mange nye virksomheder har en kort levetid og må lukke igen. Nye virksomheder kan opstå ved, at iværksættere skaber et nyt produkt eller en ny service, og de etablerer en virksomhed for at sætte ideen i produktion. Det er dog langt fra sådan alle nye virksomheder opstår, og i mange tilfælde er en ny virksomhed udskilt fra eller sammensat af eksisterende virksomheder. Her fokuseres der på reelt nye virksomheder, jf. Danmarks Statistik (2010). Dermed ude-

lukkes de tilfælde, hvor en ny virksomhed har overtaget bygninger, maskiner og/eller medarbejdere fra en eksisterende eller lukket virksomhed, jf. også De Økonomiske Råds Sekretariat (2013a).

Årligt ca. 25.000 job skabt og nedlagt ved opstart og lukninger

I perioden 2004-05, som var karakteriseret ved en relativt normal konjunktursituation, blev der årligt skabt ca. 23.000 nye job som følge af opstart af nye virksomheder, jf. venstre figur II.8. Der blev dog også årligt nedlagt ca. 26.000 job ved, at virksomheder indstillede driften, afskedigede medarbejderne og lukkede.⁶

Virksomheder opstartet efter 2001 dækker ca. 14 pct. af beskæftigelsen i 2010

Nye virksomheder skaber også job i årene efter opstart. I takt med at gamle virksomheder lukker, sker der derfor en vedvarende forskydning af beskæftigelsen fra gamle til nye virksomheder. I 2010 var ca. 165.000 ud af de i alt 1.165.000 fuldtidsbeskæftigede i private byerhverv, svarende til omtrent 14 pct., ansat i virksomheder, der var etableret efter 2001, jf. højre figur II.8. Virksomhederne, der eksisterede i 2001, dækkede 70 pct. af den samlede beskæftigelse i 2010. Den resterende andel af beskæftigelsen var placeret i øvrige nye virksomheder, bl.a. spin-offs, fusioner mv.

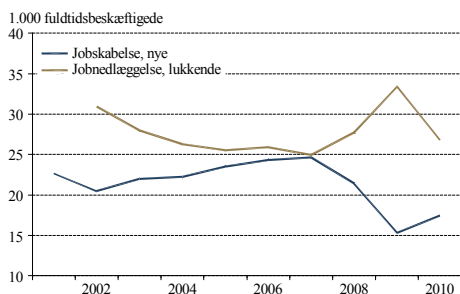
Næsten uændret nettojobskabelse fra nye og lukkede under opsvinget

Jobskabelsen og -nedlæggelsen fra nye og lukkende virksomheder ændrede sig begrænset under opsvinget, og bidrog med mindre end 5 pct. af beskæftigelsesfremgangen. Den årlige jobskabelse fra tilgang af nye virksomheder steg fra ca. 22.000 i 2004 til 24.500 fuldtidspersoner i 2007, mens antallet af jobnedlæggelser fra lukninger i samme periode faldt fra ca. 26.500 til 25.000 fuldtidspersoner.

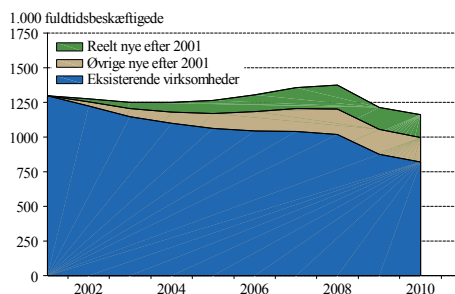
6) Niveauet for jobskabelsen og -nedlæggelsen bør fortolkes med varsomhed, da data er behæftet med usikkerhed og er følsomt over for definitionen af nye og lukkede virksomheder, jf. også boks II.1. Til sammenligning finder Ibsen og Westergård-Nielsen (2010), at nye virksomheder i gennemsnit skabte ca. 9.000 nye job og ca. 11.500 job blev nedlagt som følge af virksomhedslukninger pr. år i perioden 1980-2007. Omvendt finder Dahl mfl. (2009) ca. 76.000 nye job og 82.000 nedlagte job pr. år som følge af nystart og lukninger i perioden 1995-2006. Sidstnævnte inkluderer dog alle private virksomheder og ikke kun byerhvervene.

Figur II.8 Nye og lukkende virksomheder

Jobskabelse og jobnedlæggelse

Beskæftigelsen efter 2001

Anm.: Jobskabelsen fra reelt nystartede virksomheder indeholder beskæftigelsen i opstartsåret, mens jobnedlæggelsen fra reelt lukkede virksomheder indeholder beskæftigelsen i det foregående år inden lukning. Opgørelsen er udarbejdet på grundlag af Danmarks Statistiks erhvervsdemografi, der kun er tilgængelig for perioden 2001-10. Øvrige nye virksomheder indeholder beskæftigelsen i virksomheder under et nyt CVR-nummer, men hvor hele eller dele af virksomheden er overtaget eller udskilt fra eksisterende virksomheder. Hvis virksomheden kun skifter CVR-nummer, f.eks. ved ejerskifte, men ellers ikke ændrer sig, indgår den i eksisterende virksomheder.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

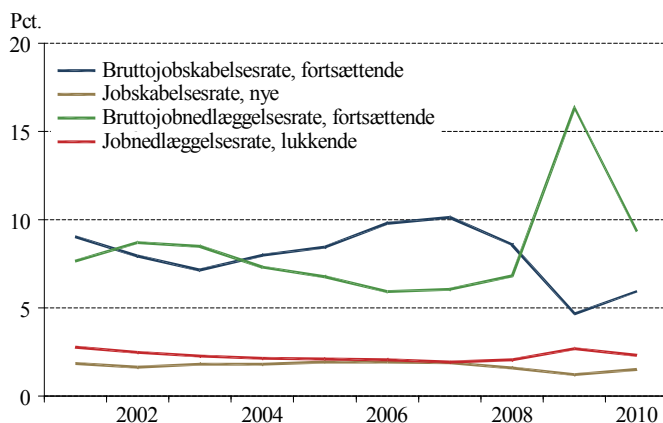
Nystart og lukninger står for ca. 10 pct. af nedgangen

Krisen førte til et fald i jobskabelsen fra nystartede virksomheder på ca. 10.000 fuldtidsbeskæftigede og en stigning i jobnedlæggelsen fra lukkende virksomheder på ca. 8.000 fuldtidsbeskæftigede. Dermed kan omtrent 10 pct. af nedgangen i den samlede beskæftigelse fra 2007 til 2010 tilskrives ændringer i til- og afgang af virksomheder. Men langt størstedelen af nedgangen skyldes altså fortsættende virksomheder, der stod for de resterende ca. 90 pct.

Begrænset betydning i forhold til fortsættende virksomheder

De fortsættende virksomheders afgørende betydning for den samlede beskæftigelsesudvikling kan illustreres ved at dekomponere den samlede bruttojobskabelses- og bruttojobnedlæggelsesrate på nye, lukkende og fortsættende virksomheder. På tilsvarende vis som for brancherne ovenfor svarer det til at vægte grupperne af nye, lukkende og fortsættende virksomheder med deres beskæftigelsesandele, jf. boks II.2. Beskæftigelsen i nye virksomheder i opstartsåret og i lukkede virksomheder året inden lukning lå begge på omkring 2 pct. af den samlede beskæftigelse i en neutral

Figur II.9 Jobskabelses- og jobnedlæggelsesrater for nye, lukkede og fortsættende virksomheder

Anm.: Jævnfør anm. til figur II.8. Alle raterne er opgjort i forhold til den samlede beskæftigelse i private byerhverv.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata, jf. boks II.2.

konjunktursituation som i 2004 og 2005, jf. figur II.9. Udsvingene under opsvinget og krisen var relativt begrænsede sammenlignet med de fortsættende virksomheder.

Virksomhedernes alder og størrelse

Alder og størrelse kan have stor betydning

De grundlæggende karakteristika for en virksomhed omfatter foruden branche dens alder og størrelse, hvor størrelse her er opgjort ved antallet af fuldtidsbeskæftigede.⁷ Disse karakteristika er vigtige for forståelsen af virksomhedsdynamikken, da små, store, unge og gamle virksomheder kan være forskellige med hensyn til deres evne til at tiltrække kvalificeret arbejdskraft og tilpasse sig konjunkturudsving.

Skalafordele og risikospredning for større virksomheder

Fordele ved at vokse sig til en større virksomhed er bedre muligheder for at opnå skalafordele i produktionen og større markedsandele, hvor en stor virksomhed måske kan opnå en vis mulighed for at påvirke markedsprisen. Desuden kan

7) Detaljer om definitioner af virksomhedernes alder og størrelse er dokumenteret i et baggrundsnotat, jf. De Økonomiske Råds Sekretariat (2013a).

større virksomheder, der opererer på flere forskellige markeder, opnå en bedre risikospredning.

Mange virksomheder forbliver små

Nogle virksomheder forbliver dog små gennem hele deres levetid, hvilket bl.a. kan skyldes, at de producerer et meget differentieret produkt til et lille marked eller er drevet af andre motiver end vækst og profit.⁸ Nye virksomheder er oftest også små virksomheder, da det kræver økonomiske ressourcer at starte op, det tager tid at opbygge en kundebase, og der kan være ekstra usikkerhed omkring virksomhedens produktivitet, efterspørgsel og omkostninger. Der vil derfor være en læringsperiode, hvor unge virksomheder typisk enten vokser eller forlader markedet og lukker, jf. også Haltiwanger mfl. (2013).

Konjunkturudsving kan påvirke forskelligt

Udsving i konjunkturerne påvirker ikke nødvendigvis virksomheder ens på tværs af størrelses- og aldersgrupper. Et fald i efterspørgslen kan medføre behov for at indskrænke produktionen og afskedige medarbejdere. For små virksomheder med få ansatte kan dette være en stor udfordring, da nogle medarbejdere kan være svære at undvære, og fyringer kan dermed medføre lukning af virksomheden. Unge virksomheder kan også være mere sårbare over for svigtende efterspørgsel, da de kan mangle stabile kunderelationer og kan være finansielt skrøbelige med lav egenkapital. Omvendt er de måske mere fleksible og kan dermed lettere tilpasse sig til markedet.

8) For eksempel muligheden for at være sin egen chef, eller have stor fleksibilitet i tilrettelæggelsen af arbejdstiden, jf. Hurst og Pugsley (2011).

Nettojobskabelse efter aldersgrupper

Alder er den afgørende faktor i en normal konjunktursituation

Mange studier har undersøgt betydningen af virksomhedens alder og størrelse for jobskabelsen. Da unge virksomheder typisk er små, og store virksomheder typisk er gamle, er det ikke let at adskille betydningen af de to karakteristika. Både danske og internationale studier finder, at alder er den afgørende faktor i en normal konjunktursituation, og at nettojobskabelsesraten ikke afviger nævneværdigt på tværs af størrelsesgrupper, når der kontrolleres for alder, jf. bl.a. Haltiwanger mfl. (2013) og Ibsen og Westergård-Nielsen (2011). Evidensen for betydningen af virksomhedernes størrelse og alder med hensyn til jobskabelsens konjunkturfølsomhed er dog mindre entydig i internationale studier, jf. nedenfor.

$\frac{2}{3}$ af beskæftigelsen er i ældre virksomheder

En stor del af virksomhederne i private byerhverv er under fem år gamle, mens størstedelen af beskæftigelsen er placeret i ældre virksomheder. I perioden 1999-2011 udgjorde de helt unge virksomheder under to år ca. 20 pct. af virksomhederne, men dækkede kun 5 pct. af beskæftigelsen, jf. tabel II.3. Det omvendte var tilfældet for virksomheder over 14 år, der dækkede mere end 60 pct. af beskæftigelsen, men kun udgjorde ca. 30 pct. af virksomhederne.

Beskæftigelsen stiger i takt med virksomhedens alder

Virksomhedernes størrelse stiger generelt med alderen. De helt unge virksomheder under to år har i gennemsnit to fuldtidsbeskæftigede, men i takt med at virksomhederne bliver ældre, stiger det gennemsnitlige antal medarbejdere. Denne tendens afspejler bl.a., at succesfulde virksomheder overlever og udvider medarbejderstaben, mens uprofitable virksomheder må lukke og dermed ikke opnår en høj alder.

Tabel II.3 Beskæftigelsesandele og virksomheder efter aldersgrupper

	Beskæftigel- sesandel	Virksomheds- andel	Virksomheder	Gns. fuldtidsbe- skæftigede pr. virksomhed
	----- Pct. -----	-----	----- Antal -----	-----
Under 2 år	4,9	18,8	28.891	2,1
2-4 år	7,8	18,8	28.924	3,4
5-9 år	12,2	19,1	29.351	5,2
10-14 år	10,8	12,4	19.028	7,1
Over 14 år	64,2	30,9	47.565	16,8
Alle	100,0	100,0	153.760	8,1

Anm.: Gennemsnit over perioden 1999-2011.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

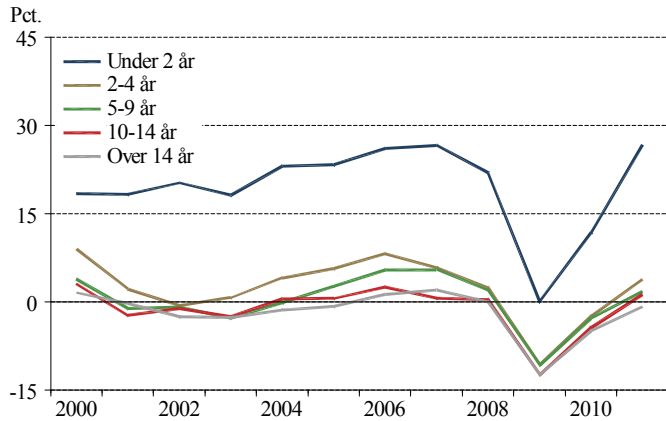
Jobskabelse fra opstart og jobnedlæggelse fra lukninger udelades

Nystartede virksomheder havde en begrænset betydning for beskæftigelsesfremgangen fra 2004 til 2007, jf. ovenfor. Her blev der dog primært fokuseret på jobskabelsen i opstartsåret. Det kan tage tid at starte en ny virksomhed, og jobskabelsen i årene efter opstarten bør derfor også betragtes for at vurdere betydningen af nye virksomheder. Da en ny virksomhed i opstartsåret pr. konstruktion har en jobskabelsesrate på 200 pct., jf. boks II.2, udelades bidraget fra nye virksomheder i opstartsåret i det følgende. For at behandle til- og afgang af virksomheder ens udelades desuden også jobnedlæggelsen fra lukkende virksomheder. Analysen viser derfor kun jobskabelsen for fortsættende virksomheder i modsætning til alle de øvrige analyser for grupper af virksomheder i nærværende afsnit.

Høj nettojobskabelse for virksomheder under to år ...

De overlevende virksomheder under to år har en nettojobskabelsesrate, der ligger betydeligt over nettojobskabelsesraterne for ældre virksomheder, jf. figur II.10. Variationen over konjunkturudsvingene er dog også størst for de helt unge virksomheder. I perioden 2003-07 steg nettojobskabelsesraten for de helt unge virksomheder fra ca. 18 til 27 pct., hvorefter den faldt til omtrent nul i 2009. De øvrige virksomheder på to år eller ældre udviste også udsving i nettojobskabelsesraten, men af mindre størrelsesorden.

Figur II.10 Nettojobskabelsesrate efter virksomhedens alder, kun fortsættende virksomheder

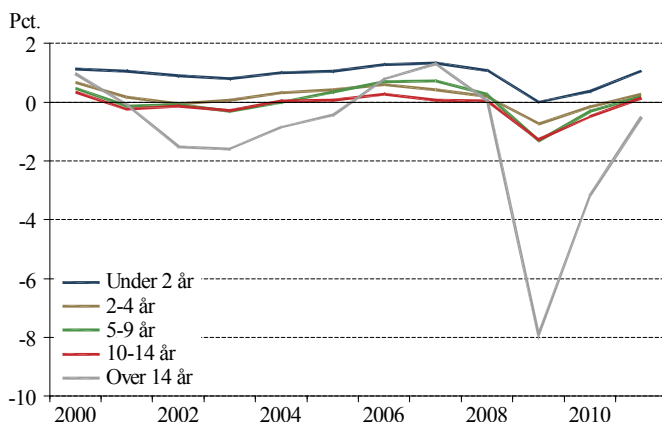
Anm.: Jobskabelse fra nystartede virksomheder i opstartsåret og jobnedlæggelse fra lukkende virksomheder er udeladt. Virksomhederne er inddelt i aldersgrupper efter deres alder i det foregående år.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata, jf. boks II.2.

**... men lav
beskæftigelsesandel
reducerer
betydningen**

Virksomheder, der er over 14 år gamle, udgør mere end 60 pct. af beskæftigelsen, og små udsving i deres nettojobskabelsesrate har derfor kvantitativ stor betydning. Ved at vægte nettojobskabelsesraterne med beskæftigelsesandelene fremgår det, at de ældste virksomheder stod for såvel den største del af beskæftigelsesfremgangen under opsvinget som den største del af jobnedlæggelsen under krisen, jf. figur II.11. Når der vægtes med beskæftigelsesandelene, svarer det til at dekomponere den samlede beskæftigelsesvækst på aldersgrupper, jf. boks II.2. De gamle virksomheder, vil have tendens til at dominere udviklingen i jobskabelsen og -nedlæggelsen, fordi de dækker så stor en andel af beskæftigelsen. Da beskæftigelsesandelen for de helt unge virksomheder kun er 5 pct., bliver deres samlede bidrag til opsvinget og krisen tilsvarende relativt begrænset.

Figur II.11 Nettojobskabelsesrate efter virksomhedernes alder vægtet med beskæftigelsesandel, kun fortsættende virksomheder

Anm.: Jævnfør anm. til figur II.10

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata, jf. boks II.2.

Unge virksomheder skaber job; gamle virksomheder er vigtigst for beskæftigelsen

Unge virksomheder er vigtige for jobskabelsen set i forhold til deres størrelse, fordi de har høje nettojobskabelsesrater og udviser større udsving i nettojobskabelsesraten over konjunkturerne; men gamle virksomheder er dog mindst ligeså afgørende, fordi de på grund af deres beskæftigelsesandel udgør tyngden for den private jobskabelse.

Nettojobskabelse efter størrelses- og aldersgrupper

Størrelse kan have betydning for konjunkturfølsomhed

På tværs af aldersgrupper er der både forskelle i niveauet for nettojobskabelsesraterne og i følsomheden overfor konjunkturudsving, jf. ovenfor. Virksomhedernes størrelse kan dog også have betydning for jobskabelsen, særligt for følsomheden overfor konjunkturudsving. I internationale studier er der dog endnu ingen konsensus om, hvorvidt små eller store virksomheder er mest konjunkturfølsomme, jf. f.eks. diskussionen i Fort mfl. (2013).

Kreditstramninger forudsiger højere konjunkturfølsomhed for små virksomheder

En stramning af kreditvilkårene i en krise vil tilsige, at virksomheder med høj gæld hurtigt indskrænker og skiller sig af med arbejdskraft, der kan undværes, jf. f.eks. Sharpe (1994). Små virksomheder er ofte mere finansielt begrænsede end større virksomheder, da de typisk har adgang til færre finansieringskilder. Man kunne derfor forvente, at små virksomheder i forhold til større virksomheder nedlagde relativt flere job under krisen, da den netop begyndte som en finansiell krise, og kreditmarkederne ændrede sig drastisk.

Lønkonkurrence forudsiger højere konjunkturfølsomhed for større virksomheder

Omvendt kan friktioner på arbejdsmarkedet medføre, at større virksomheder sammenlignet med små virksomheder udvider beskæftigelsen relativt mere under et opsving, jf. Moscarini og Postel-Vinay (2012). Ansættelse og afskedigelse af medarbejdere er forbundet med omkostninger for virksomhederne, og det vil typisk være mere omkostningsfuldt at hyre under et opsving, hvor ledigheden er lav. Store virksomheder har oftere højere produktivitet og kan dermed tilbyde en højere løn og er derfor bedre i stand til at tiltrække medarbejdere. Mindre virksomheder kan have sværere ved at matche lønkonkurrencen og vil derfor have vanskeligere ved at øge beskæftigelsen under et opsving.

Jobskabelse efter virksomhedens størrelse

Små og store virksomheders evne til at skabe job og deres følsomhed over for konjunkturudsving undersøges derfor også nærmere. Virksomhederne inddeles i størrelsesgrupper med 1-9, 10-49, 50-499 og 500+ fuldtidsbeskæftigede. De fire grupper udgør hver omtrent 25 pct. af den samlede beskæftigelse, jf. tabel II.4.

Underopdeling på unge og gamle virksomheder

Der er som vist afgørende forskel på jobskabelsen i yngre og ældre virksomheder, og de fire størrelsesgrupper underinddeles derfor efter alder. Virksomheder under fem år klassificeres som "unge" og virksomheder på fem år eller ældre som "gamle", jf. Fort mfl. (2013) for en lignende tilgang.⁹

9) Når en fortsættende virksomhed bliver ældre, kan beskæftigelsen ændre sig så meget, at virksomheden kommer til at tilhøre en anden størrelsesgruppe. En følsomhedsanalyse, hvor størrelsesgrupperingen fastlåses fra 2004 og frem, viser dog, at virksomheder, der skifter gruppe, ikke påvirker resultaterne nævneværdigt, jf. De Økonomiske Råds Sekretariat (2013a).

Tabel II.4 Anvendt størrelses- og aldersgruppering

Størrelse	Beskæftigelses- andel	Virksomheder	Beskæftigel- sesandel		Virksomheder	
			< 5 år	≥ 5 år	< 5 år	≥ 5 år
	----- Pct. -----	----- Antal -----	----- Pct. -----	-----	----- Antal -----	-----
1-9	25,9	135.930	8,2	17,7	55.920	80.010
10-49	23,9	14.812	2,5	21,4	1.712	13.100
50-499	27,5	2.818	1,5	26,1	177	2.641
500+	22,7	199	0,5	22,2	7	193
Alle	100,0	153.760	12,7	87,3	57.816	95.944

Anm.: Virksomhederne er inddelt i størrelsesgrupper efter antal fuldtidsbeskæftigede. Tabellen indeholder gennemsnit over perioden 1999-2011.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Unge, større virksomheder udelades

De fleste nystartede virksomheder begynder med relativt få ansatte, og derfor er de helt store virksomheder hovedsageligt placeret i gruppen af gamle virksomheder. Aldersopdelingen er derfor primært relevant for de helt små virksomheder med 1-9 fuldtidsbeskæftigede. De to grupper med 50-499 og 500+ fuldtidsbeskæftigede og en alder under fem år udelades generelt i analysen, da de indeholder meget få virksomheder. Desuden vil der formentlig gælde særlige omstændigheder for en nystartet virksomhed med flere hundrede ansatte.¹⁰

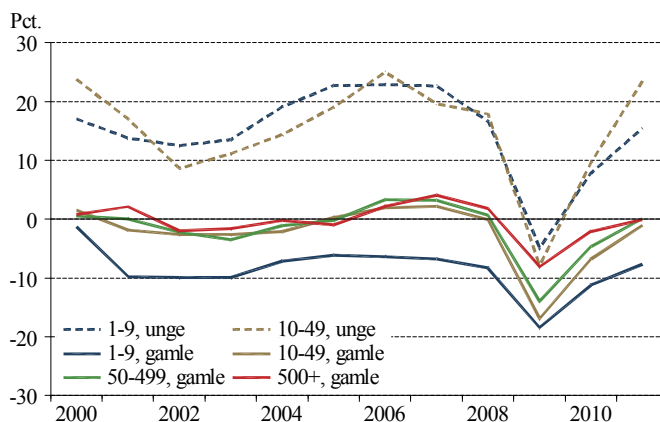
Høj jobskabelse i små og mellemstore unge virksomheder

De unge små og mellemstore virksomheder under fem år med 1-9 og 10-49 fuldtidsbeskæftigede havde en markant højere nettojobskabelsesrate end de gamle virksomheder, men de udviste også størst udsving i forbindelse med højkonjunktoren og krisen, jf. figur II.12. Nettojobskabelsesraten for unge virksomheder steg fra omkring 12 pct. i 2003 til over 20 pct. i 2007, hvorefter den faldt til henholdsvis -5 og -8 pct. i 2009. Det bekræfter billedet fra aldersgrupperne

10) Gruppen kan indeholde spin-offs eller fusioner, hvor der har manglet information til at identificere en relation til en eksisterende virksomhed. Gruppen kan også indeholde udenlandske virksomheder, der etablerer sig i Danmark.

ovenfor, men nu er jobskabelse fra nye virksomheder og jobnedlæggelse fra lukkede virksomheder også inkluderet.

Figur II.12 Nettojobskabelse efter størrelse og alder

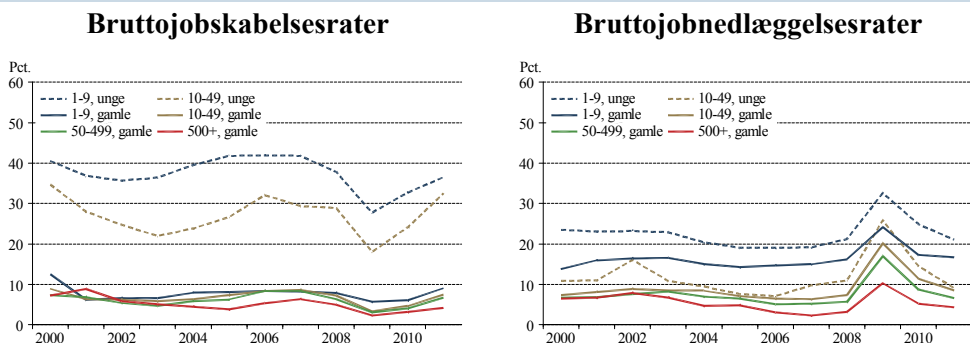
Anm.: Unge virksomheder er under fem år gamle, mens gamle virksomheder er fem år eller ældre. Virksomhederne er inddelt i grupper efter deres gennemsnitlige antal fuldtidsbeskæftigede i år t og $t-1$ samt alderen i år $t-1$. Jobskabelse fra nye virksomheder og jobnedlæggelse fra lukkede virksomheder er inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata, jf. boks II.2.

Både høj bruttojobskabelse og -nedlæggelse i unge virksomheder

Bruttobevægelserne viser, at de unge virksomheder med 1-9 og 10-49 ansatte havde en bruttojobskabelsesrate på henholdsvis 42 og 30 pct. under højkonjunkturen i perioden 2006-07, jf. figur II.13. De unge virksomheder skabte dermed mange nye job, men nedlagde også mange job. I hele perioden lå bruttojobnedlæggelsesraten for de helt små, unge virksomheder omkring eller over 20 pct., jf. figur II.13. Udsvingene i beskæftigelsen under opsvinget og krisen var for de unge virksomheder i ca. lige høj grad drevet af ændringer i jobskabelses- og jobnedlæggelsesraterne. Dermed adskiller de unge virksomheder sig fra de gamle virksomheder og den overordnede udvikling, hvor jobnedlæggelsen reagerede mest under krisen.

Figur II.13 Bruttobevægelser efter størrelse og alder

Anm.: Jævnfør anm. til figur II.12.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata, jf. boks II.2.

Små, gamle virksomheder nedlægger job ...

Virksomhedernes størrelse er ikke tilstrækkelig til at karakterisere virksomhedernes jobskabelse. Det fremgår af underinddelingen af de små virksomheder efter alder. De små, gamle virksomheder havde den laveste nettojobskabelsesrate på tværs af størrelses- og aldersgrupper, jf. figur II.12. I hele perioden nedlagde disse virksomheder årligt flere job, end de skabte, og de havde en nettojobskabelsesrate på næsten -20 pct. i 2009. Bruttobevægelserne viser, at reduktionen i beskæftigelsen skyldtes en lav bruttojobskabelsesrate på niveau med de større, gamle virksomheder, og en høj bruttojobnedlæggelsesrate på niveau med de unge virksomheder.

... men er mindre følsomme over for opsvinget og krisen

Til gengæld havde de små, gamle virksomheder en relativt stabil jobskabelse og -nedlæggelse under opsvinget og krisen. Nettojobskabelsesraten steg ca. 4 pct.point fra 2003 til 2006 og faldt ca. 12 pct.point fra 2007 til 2009. På tværs af alle størrelses- og aldersgrupper var det blandt de mindste udsving. De markante forskelle i niveauet for nettojobskabelsesraten og i følsomheden over for konjunkturudsving for små virksomheder efter opdeling på alder genfindes også i studier af amerikanske virksomheder, jf. Fort mfl. (2013).

Minimale forskelle for gamle, mellemstore og store virksomheder

De tre grupper af ældre virksomheder med flere end ti fuldtidsbeskæftigede udviste minimale forskelle i jobskabelse og -nedlæggelse i perioden 1999-2011. Nettojobskabelsesraterne var negative fra 2002 og frem til 2004-05, hvorefter virksomhederne under opsvinget skabte flere job, end de nedlagde. Med krisen faldt nettojobskabelsesraten til -17 og -14 pct. for gamle virksomheder med henholdsvis 10-49 og 50-499 ansatte. Gruppen med de helt store virksomheder med minimum 500 ansatte indeholder kun ca. 200 virksomheder, hvoraf enkelte vejer særligt tungt. Det er derfor vanskeligt at drage generelle konklusioner for de allerstørste virksomheder.

Bruttojobnedlæggelser skiller sig ud i 2009

Bruttoraterne udviste generelt stor stabilitet i hele perioden for de gamle virksomheder, men kriseåret 2009 skiller sig dog ud. Bruttojobskabelsesraten oversteg ikke 9 pct. under opsvinget for nogen gruppe af gamle virksomheder med flere end ti medarbejdere. Under krisen i 2009 nåede bruttojobskabelsesraten et lavpunkt på 2-3 pct. En tilsvarende stabilitet genfindes for bruttojobnedlæggelsesraten, der dog steg til over 20 pct. i 2009 for gamle virksomheder med 10-49 fuldtidsbeskæftigede.

Størrelses- og aldersgruppers bidrag til opsving og nedgang

Jobskabelsesrater viser ikke virksomhedernes kvantitative betydning

Analysen af jobskabelses- og jobnedlæggelsesraterne ovenfor viser de forskellige virksomheders evne til at skabe job og deres følsomhed over for konjunkturudsving. Men de rene jobskabelsesrater fortæller ikke, hvor kvantitativt vigtige de forskellige virksomheder er for den samlede beskæftigelse, og hvilke virksomheder der primært skabte jobbene under opsvinget og nedlagde jobbene under krisen. Til det formål er det nødvendigt at inddrage størrelses- og aldersgruppernes beskæftigelsesandele, jf. boks II.2.

Nettojobskabelse vægtes med beskæftigelsesandel

Den samlede nettojobskabelsesrate kan dekomponeres på størrelses- og aldersgrupper ved at vægte gruppernes nettojobskabelsesrater med deres beskæftigelsesandele. Det svarer til at opgøre gruppernes beskæftigelsesændringer i forhold til den samlede beskæftigelse inden for private byer/hverv.

Gamle virksomheder har høje beskæftigelsesandele

De unge virksomheder med henholdsvis 1-9 og 10-49 fuldtidsbeskæftigede udgør kun henholdsvis ca. 8 og 3 pct. af beskæftigelsen, jf. tabel II.4.¹¹ Efter vægtningen skiller deres nettojobskabelsesrate sig derfor langt mindre ud fra de øvrige virksomheders, jf. figur II.14. Selvom de uvægtede nettojobskabelsesrater for de tre grupper af gamle virksomheder med ti eller flere ansatte kun steg få pct.point under opsvinget, havde det stor betydning for beskæftigelsen, da de tre grupper alle havde beskæftigelsesandele over 20 pct.

Andel af opsving og nedgang sammenholdes med beskæftigelsesandel

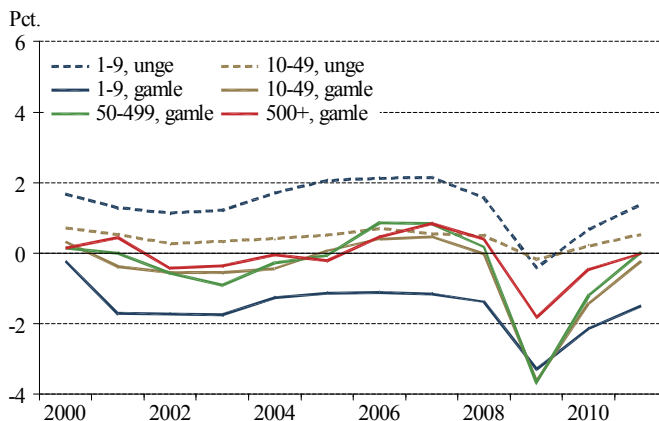
Summen af de vægtede nettojobskabelsesrater giver den samlede nettojobskabelsesrate for alle virksomheder i de private byerhverv. Det forhold kan anvendes til at belyse størrelses- og aldersgruppernes bidrag til opsvinget og nedgangen. Den samlede nettojobskabelsesrate steg med 3,7 pct.point fra 2004 til 2007, jf. højre figur II.4 ovenfor. Heraf bidrog f.eks. de gamle virksomheder med 50-499 fuldtidsbeskæftigede med en stigning på 1,1 pct.point, jf. tabel II.5. Det svarer til ca. 30 pct. af den samlede stigning i nettojobskabelsesraten, hvilket kan sammenholdes med gruppens beskæftigelsesandel, der er på ca. 26 pct. Dermed var andelen af stigningen i nettojobskabelsesraten omtrent den samme som andelen af beskæftigelsen. De gamle virksomheder med 50-499 fuldtidsbeskæftigede bidrog derfor hverken mere eller mindre til opsvinget, end man kunne forvente givet deres størrelse.

Forholdsmæssige bidrag til opsving og nedgang ...

Overordnet ser det ud til, at alle størrelses- og aldersgrupper af virksomheder bidrog mere eller mindre forholdsmæssigt til opsvinget og krisen sammenholdt med deres beskæftigelsesandel. Det fremgår ved at sammenholde gruppernes andel af stigningen henholdsvis faldet i den samlede nettojobskabelsesrate med deres beskæftigelsesandel.

11) Størrelses- og aldersgruppernes beskæftigelsesandele var næsten uændrede over hele perioden 1999-2011, jf. De Økonomiske Råds Sekretariat (2013a).

Figur II.14 Nettojobskabelsesrate efter størrelse og alder vægtet med beskæftigelsesandel

Anm.: Jævnfør anm. til figur II.12.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata, jf. boks II.2.

... men små virksomheder skiller sig ud

Små virksomheder skiller sig dog ud med hensyn til deres andel af opsvinget og nedgangen i beskæftigelsen. De små, unge virksomheder udgjorde ca. 12 og 15 pct. af henholdsvis stigningen og faldet i den samlede nettojobskabelsesrate, hvilket lå over deres beskæftigelsesandel på ca. 9 pct. Det modsatte var tilfældet for de små, gamle virksomheder, der med andele på henholdsvis ca. 3 og 12 pct. lå noget under deres beskæftigelsesandel på ca. 18 pct.

Alder fortsat afgørende, men størrelse kvalificerer billedet

Samlet set ser det ud til, at virksomhedernes alder også under opsvinget og krisen betød mere for nettojobskabelsen end virksomhedernes størrelse. Opdelingen på både størrelse og alder er dog ikke uvæsentlig, da den giver en dybere forståelse af beskæftigelsesdynamikken – særligt for de små virksomheder. Unge virksomheder er overvejende små eller mellemstore, og de havde både højere nettojobskabelsesrater og reagerede relativt mest på konjunkturudsvingene. Små, gamle virksomheder havde derimod de laveste nettojobskabelsesrater, men de udviste også den relativt højeste stabilitet i nettojobskabelsesraterne under opsvinget og krisen.

Tabel II.5 Dekomponering af stigning og fald i nettojobskabelsesraten

	Opsving 2004-07	Nedgang 2007-09	Andel opsving	Andel nedgang	Beskæftigelses- andel ^{a)}
	----- Pct.point -----		----- Pct. -----		
1-9, unge	0,4	2,6	12	15	9
1-9, gamle	0,1	2,1	3	12	18
10-49, unge	0,1	0,7	4	4	3
10-49, gamle	0,9	4,1	24	24	21
50-499, unge	0,1	0,4	4	3	2
50-499, gamle	1,1	4,5	30	26	26
500+, unge	0,0	0,1	1	1	0
500+, gamle	0,9	2,7	24	15	22
Alle	3,7	17,2	100	100	100

a) Opgjort i 2004. Beskæftigelsesandelene ændrede sig ikke væsentligt over perioden 2004-09, jf. De Økonomiske Råds Sekretariat (2013a).

Anm.: Tabellen viser de enkelte størrelses- og aldersgruppers bidrag til stigningen fra 2004 til 2007 og faldet fra 2007 til 2009 i den samlede nettojobskabelsesrate, jf. højre figur II.4. De første to kolonner viser bidragene i pct.point, dvs. ændringerne i gruppernes vægtede nettojobskabelsesrater. Summen af hver kolonne giver henholdsvis den samlede stigning og det samlede fald angivet i nederste række. I tredje og fjerde kolonne er gruppernes bidrag udtrykt som andel af den samlede stigning og det samlede fald. Hvis alle virksomheder bidrog forholdsmæssigt til opsvinget og nedgangen ville andelene svare til deres beskæftigelsesandel angivet i sidste kolonne.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Mulige forklaringer ikke undersøgt

Årsagerne til forskellene i virksomhedernes jobskabelse og -nedlæggelse, herunder betydningen af kreditbegrænsninger og arbejdsmarkedsfriktioner, er ikke undersøgt. Det kan dog ikke afvises, at kreditmarkedsforhold kan have været en forklaring på små, unge virksomheders relativt større fald i nettojobskabelsen under krisen sammenlignet med de større, gamle virksomheder. Ligeledes kan arbejdsmarkedsfriktioner have været en forklaring på, at større virksomheder udviste højere konjunkturudsving sammenlignet med små, ældre virksomheder.

Opsummering

Under krisen steg jobnedlæggelsen mere end jobskabelsen faldt

Beskæftigelsesfaldet under krisen var hovedsageligt drevet af mange jobnedlæggelser, mens jobskabelsen faldt mindre og kun udgjorde ca. en tredjedel af faldet i nettojobskabelsesraten. I perioden 2010-11 var nettojobskabelsesraten tilbage omkring niveauet fra før opsvinget, men ved et lavere beskæftigelsesniveau.

Nye virksomheder skaber mange job over tid

Nye virksomheder skaber årligt ca. 25.000 arbejdspladser i normale konjunkturår, men et tilsvarende antal nedlægges også i virksomheder, der lukker. Nystartede virksomheders jobskabelse bidrog med en begrænset del af opsvinget i beskæftigelsen, ligesom kun ca. 10 pct. af reduktionen under krisen kan tilskrives ændringer i nye og lukkende virksomheders jobskabelse og nedlæggelse. I 2010 var ca. 14 pct. af de beskæftigede i private byerhverv ansat i virksomheder, der var etableret efter 2001.

Unge virksomheder har høj jobskabelse

Unge virksomheder havde en markant højere nettojobskabelsesrate end de øvrige virksomheder, og de unge virksomheders jobskabelse og -nedlæggelse reagerede mere på konjunkturudsvingene. Små, gamle virksomheder nedlagde derimod samlet set job i alle årene og udviste mindre udsving i jobskabelsesraterne i forhold til de øvrige grupper.

Lav, men stabil jobskabelse i gamle virksomheder

Mellemstore og store, gamle virksomheder nedlagde med undtagelse af under højkonjunktoren samlet set job. Jobskabelsesraterne udviste med undtagelse af kriseåret 2009 en høj stabilitet, og der var begrænsede forskelle mellem størrelsesgrupperne blandt de gamle virksomheder.

Små virksomheder skiller sig ud under opsving og krise

Samlet set ser det ud til, at alle størrelses- og aldersgrupper af virksomheder bidrog mere eller mindre forholdsmæssigt til opsvinget og krisen sammenholdt med deres beskæftigelsesandel. Dog havde unge virksomheder med 1-9 ansatte en forholdsmæssig stor, og gamle virksomheder med 1-9 ansatte en forholdsmæssig lav andel i både opsvinget og krisen.

**Virksomhedernes
alder afgørende for
jobskabelsen**

Analyserne viser, at virksomhedernes alder i perioden 1999-2011 betød mere for nettojobskabelsen end deres størrelse, både hvad angik niveauet af nettojobskabelsesraten og følsomheden over for konjunkturudsving. Opdelingen på både størrelse og alder er dog ikke uvæsentlig, da den giver en dybere forståelse af beskæftigelsesdynamikken – særligt for de små virksomheder.

II.4 Højvækstvirksomheder

**Blev store
udvidelser straffet?**

Under opsvinget frem til 2007-08 havde en del virksomheder voldsom vækst og udvidede deres forretning markant på få år. I dette afsnit undersøges det, hvordan det gik for disse virksomheder, da krisen ramte og efterspørgslen pludselig faldt. Der fokuseres særligt på, om disse højvækstvirksomheder i højere grad end andre virksomheder gik konkurs, måtte lukke eller indskrænkede og dermed blev straffet for deres hurtige ekspansion.

**Opsving på
grundlag af
urealistiske
forventninger?**

Virksomhedernes muligheder for at opnå finansiering til nye projekter og udvidelser var gode i årene frem til finanskrisen. Den samlede beholdning af udlån til ikke-finansielle selskaber blev således næsten fordoblet fra 2004 til 2008, jf. Danmarks Nationalbank (2013). Den høje efterspørgsel og rekordlave ledighed kan have skabt en vis grad af jubeloptimisme og fået nogle virksomheder til at satse og udvide forretningen på et for optimistisk grundlag. Hvis det var tilfældet, og væksten blev skabt på baggrund af urealistiske forventninger til fremtiden, kunne man forvente, at disse virksomheder blev ramt hårdere af krisen. Det kunne f.eks. være tilfældet, hvis virksomhederne ikke havde haft tid til at etablere sig på markedet, da efterspørgslen forsvandt, eller hvis væksten blev finansieret med en høj gældsoptagelse, og kreditkravene blev strammet, da finanskrisen ramte.

**Overlevelse kontra
konkurs eller
lukning**

Virksomhedernes præstation under krisen og i årene frem til 2011 måles ved, om virksomhederne overlever, erklæres konkurs eller lukker på grund af andre årsager. Der er dermed ikke tale om nogen grundig analyse af virksomhedernes overskud, kreditforhold eller lignende. Det skyldes dels databegrænsninger, men også at det er problematisk at

evaluere virksomhedernes regnskabsforhold på baggrund af en meget turbulent og relativt kort periode.

**Vækst i
beskæftigelsen**

En virksomheds vækst opgøres i dette afsnit ved ændringen i antallet af fuldtidsbeskæftigede. Da opsvinget og krisen samlet set medførte store ændringer i beskæftigelsen, jf. figur II.4 i afsnit II.3, er det interessant at se nærmere på virksomhederne med den højeste vækst i medarbejderstaben.

**Højvækst-
virksomheder
defineres relativt ...**

Højvækstvirksomhederne defineres som de 10 pct. af virksomhederne, som inden for en størrelsesgruppe af virksomheder havde den største fremgang i beskæftigelsen fra 2004 til 2007.¹² Virksomheder, der havde færre end fem ansatte i 2004, udelades, da vækst fra et så lavt udgangspunkt vil være meget følsomt over for udvidelser med få personer.

**... og inden for
størrelsesgrupper**

Ved at definere højvækstvirksomhederne inden for størrelsesgrupper undgås en stor overvægt af små virksomheder. For en virksomhed med fem ansatte kan en mindre stigning i efterspørgslen føre til ansættelse af én ekstra medarbejder, hvorved en vækst på 20 pct. vil være opnået. For en virksomhed med 100 medarbejdere skal der ansættes 20 ekstra medarbejdere for at opnå samme relative vækst, hvilket kræver en større stigning i efterspørgselsniveauet for at være rentabel.

**Knap 3.000
højvækst-
virksomheder i
2004-07**

I 2004 var der 29.513 virksomheder i private byerhverv med minimum fem fuldtidsbeskæftigede, som fortsat eksisterede i 2007, jf. tabel II.6. Ved at udvælge de 10 pct. med den største vækst i beskæftigelsen frem til 2007 inden for seks størrelsesgrupper fås i alt 2.949 højvækstvirksomheder.

12) Danmarks Statistik udarbejder årligt en opgørelse af højvækstvirksomheder, men anvender en absolut definition på minimum 20 pct. gennemsnitlig årlig vækst i beskæftigelsen over en treårig periode til at klassificere virksomheder i højvækstgruppen. Det er derfor ikke muligt at sammenligne højvækstvirksomhederne i dette afsnit med Danmarks Statistiks opgørelser. En følsomhedsanalyse på baggrund af Danmarks Statistiks definition viser dog, at resultaterne ikke ændrer sig kvalitativt.

Tabel II.6 Højvækstvirksomheder i 2004-07

Størrelsesgruppe	Private byerhverv	Højvækst- virksomheder ^{a)}	Minimum vækstkrav for højvækstvirksomheder ^{b)}
	----- Antal virksomheder -----		Pct.
5-9	14.125	1.412	16,6
10-19	7.881	788	15,4
20-49	4.934	493	14,6
50-99	1.405	140	15,8
100-249	768	76	13,4
250+	400	40	10,5
Alle virksomheder	29.513	2.949	15,6

a) De 10 pct. af virksomhederne i hver størrelsesgruppe med den største fremgang i beskæftigelsen over perioden 2004-07 klassificeres som højvækstvirksomheder.

b) Den mindste gennemsnitlige årlige beskæftigelsesvækst i perioden 2004-07 for at være klassificeret som højvækstvirksomhed inden for den givne størrelsesgruppe.

Anm.: Virksomhederne er inddelt i størrelsesgrupper efter antal fuldtidsbeskæftigede. Populationen af virksomheder er udvalgt efter minimum fem fuldtidsbeskæftigede inden for private byerhverv i 2004 og betinget på, at virksomhederne fortsat eksisterer i 2007. Virksomheder, der øger beskæftigelsen som følge af opkøb eller fusioner med andre virksomheder, indgår ikke i populationen.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Vækstkrav afhænger af størrelsesgruppen

Vækstkravet for at være en højvækstvirksomhed er afhængig af størrelsesgruppen, når højvækstvirksomhederne defineres relativt inden for størrelsesgrupper. For virksomheder med 5-9 fuldtidsbeskæftigede i 2004 krævede det en gennemsnitlig årlig vækst i beskæftigelsen på minimum 16,6 pct. for at tilhøre de øverste 10 pct. Kravet reduceres i takt med virksomhedernes størrelse, så en virksomhed med flere end 250 ansatte kunne nøjes med en gennemsnitlig årlig vækst på ca. 11 pct. i beskæftigelsen for at være en højvækstvirksomhed.

Karakteristik af højvækstvirksomheder

Størrelsesgrupper skaber jævn aldersfordeling

Virksomheder med stor fremgang i beskæftigelsen er oftest unge virksomheder. Den anvendte kategorisering af højvækstvirksomheder inden for størrelsesgrupper medfører dog her en større spredning af højvækstvirksomhedernes alder, da de større virksomheder typisk også er ældre. Således var 10 pct. af de definerede højvækstvirksomheder under to år i 2004, 21 pct. var 2-4 år, mens ca. en tredjedel var 15 år eller ældre, jf. tabel II.7.

Unge virksomheder mere tilbøjelige til høj vækst

Unge virksomheder er dog mere tilbøjelige til at blive højvækstvirksomheder. Ud af de nystartede virksomheder under to år i 2004 formåede næsten en tredjedel af de overlevende virksomheder i 2007 at udvide beskæftigelsen så meget, at de indgår i kategorien af højvækstvirksomheder. Da alder er en afgørende faktor for jobskabelse – særligt for de små virksomheder – er det næppe overraskende, jf. afsnit II.3. Andelen af virksomhederne i aldersgrupperne, der indgår i højvækstkategorien, falder markant, jo ældre virksomhederne er. For de ældste virksomheder over 14 år i 2004 formåede kun 6 pct. at blive højvækstvirksomheder.

Flest i handel, men højeste andel i information og kommunikation

De fleste højvækstvirksomheder var at finde inden for handel med en andel på 25 pct. svarende til 737 højvækstvirksomheder, jf. tabel II.8. Bygge og anlæg samt industri var også højt repræsenteret med henholdsvis 593 og 458 højvækstvirksomheder. Relateres der til antallet af virksomheder i brancherne, ses det dog, at kun 8 pct. af industrivirksomhederne i 2004 formåede at blive højvækstvirksomheder, mens 20 pct. af virksomhederne inden for information og kommunikation opfyldte kravet.

Service har lettere ved høj vækst

Generelt ser det ud til, at servicevirksomheder i højere grad indgår i kategorien af højvækstvirksomheder, hvilket formentlig skyldes, at anvendelsen af kapital er relativt lav, og det derfor er lettere at udvide beskæftigelsen markant på kort tid. Desuden er industrivirksomheder overvejende store, gamle virksomheder, hvorfor et lavt antal højvækstvirksomheder er forventeligt her.

Tabel II.7 Højvækstvirksomhedernes alder

	Højvækst- virksomheder	Andel af højvækst- virksomheder	Andel af aldersgruppe
	Antal	----- Pct. -----	-----
Under 2 år	286	10	29
2-4 år	628	21	23
5-9 år	704	24	14
10-14 år	394	13	9
Over 14 år	937	32	6
Alle højvækstvirksomheder	2.949	100	10

Anm.: Alderen er opgjort i 2004.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Tabel II.8 Branchefordeling for højvækstvirksomhederne

	Højvækst- virksom- heder	Andel af højvækst- virksomheder	Andel af branche
	Antal	----- Pct. -----	-----
Industri	458	16	8
Bygge og anlæg	593	20	10
Handel	737	25	8
Transport	240	8	11
Hoteller og restauranter	104	4	7
Information og kommunikation	234	8	20
Vidensservice	306	10	12
Anden service ^{a)}	277	9	18
Højvækstvirksomheder i alt	2.949	100	10

a) Rejsebureauer, rengøring og anden operationel service samt andre serviceydelser mv.

Anm.: Branchen er opgjort i 2004. Andele er opgjort i forhold til antal virksomheder.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Højvækstvirksomheder pr. definition vigtige for jobskabelsen

Højvækstvirksomhederne har pr. definition stor betydning for den samlede jobskabelse. I perioden 2004-07 udgjorde bruttojobskabelsen fra højvækstvirksomhederne over 15 pct. af den samlede bruttojobskabelse i private byerhverv, jf. figur II.15.¹³ Det skal sammenholdes med, at højvækstvirksomhederne kun udgjorde 8-10 pct. af den samlede beskæftigelse og – pr. definition – havde en meget lav bruttojobnedlæggelse.

Fastholder beskæftigelsesandel under krisen

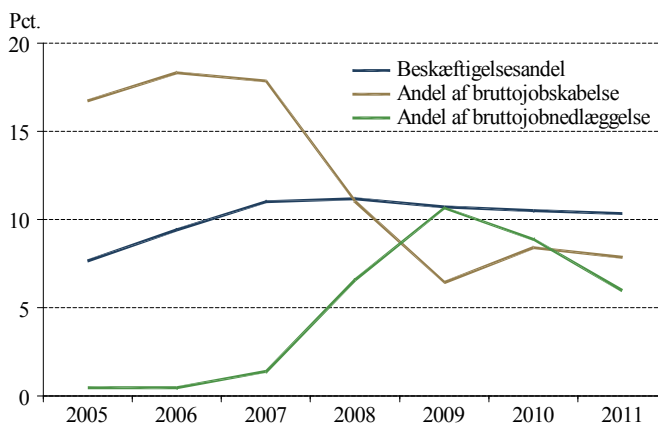
Højvækstvirksomhederne fastholdt en andel af den samlede beskæftigelse i private byerhverv på ca. 10 pct. fra 2007 og frem til 2011. Det er bemærkelsesværdigt, da der ikke tilføjes nye virksomheder til den betragtede gruppe af virksomheder. Højvækstvirksomhedernes andel af den samlede bruttojobskabelse faldt dog til under 10 pct. fra 2009 og frem, hvilket bl.a. skyldes jobskabelsen fra nye virksomheder efter 2007.

Høj vækst under opsving følges ikke af lav vækst under krise

Samlet set tyder ovenstående gennemgang ikke på, at højvækstvirksomhederne blev straffet med et ekstra stort fald i deres samlede beskæftigelse ved krisens start i forhold til de øvrige virksomheder. Det fremgår af højvækstvirksomhedernes andel af den samlede bruttojobnedlæggelse, der i 2009 var på ca. 10 pct., svarende til deres beskæftigelsesandel. I de øvrige år under krisen nedlagde højvækstvirksomhederne færre job, end det ville have været tilfældet, hvis jobnedlæggelserne var spredt ligeligt ud på alle virksomheder efter beskæftigelsesandel.

13) Beskæftigelsesvækst defineres her som ændringen i beskæftigelsen i forhold til gennemsnittet af beskæftigelsen i året og det foregående år, jf. boks II.2 i afsnit II.3.

Figur II.15 Andel af samlet beskæftigelse, bruttojobskabelse og -nedlæggelse for højvækstvirksomheder

Anm.: Andel af samlet beskæftigelse, bruttojobskabelse og -nedlæggelse i virksomheder i private byerhverv med minimum én fuldtidsbeskæftiget. Højvækstvirksomhederne er defineret over perioden 2004-07. Perioden 2008-11 illustrerer derfor disse højvækstvirksomheders efterfølgende betydning og ikke den generelle udvikling for en løbende opgørelse af højvækstvirksomheder.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Højvækstvirksomhedernes præstation under krisen

Flere konkurser og lukninger?

Den samlede beskæftigelse i højvækstvirksomhederne blev ikke reduceret i højere grad end beskæftigelsen i de øvrige virksomheder under krisen, jf. ovenfor. Det kan dog dække over, at nogle få stærke højvækstvirksomheder overlevede og fortsatte den høje vækst, mens en relativt stor andel blev ramt af konkurs eller måtte lukke af andre grunde.

Sammenligning med de øvrige virksomheder

For at identificere ekstraordinært mange konkurser eller lukninger er der behov for en sammenligningsgruppe. Da højvækstvirksomhederne er udvalgt ud fra deres beskæftigelse i årene 2004-07, anvendes samme selektionskriterium for sammenligningsgruppen, som derfor omfatter alle øvrige virksomheder i private byerhverv med minimum fem fuldtidsbeskæftigede i 2004, jf. tabel II.6.

**Samme
overlevelsese-
rate
frem til 2011**

Ud af de knap 3.000 højvækstvirksomheder overlevede 80 pct. frem til 2011, hvilket var på niveau med overlevelsese-raten på 78 pct. blandt de øvrige virksomheder, jf. tabel II.9. Mindre virksomheder havde generelt en lavere overlevelsese-rate end større virksomheder, men denne tendens ser ud til at være identisk for både højvækstvirksomheder og de øvrige virksomheder.

**Tre mulige
årsager til
virksomhedsophør**

Virksomhederne, der er ophørt inden 2011, kan være lukket, blevet erklæret konkurs eller være forsvundet ud af data på grund af andre årsager, bl.a. ved at være blevet opkøbt af en anden virksomhed. Interessen samler sig om de to første tilfælde, da den sidstnævnte årsag dækker over mange muligheder, og andelen ikke afviger markant mellem højvækstvirksomhederne og de øvrige virksomheder. En lukning kan både dække over en planlagt afvikling af virksomheden, f.eks. fordi ejeren går på pension, og ufrivillige lukninger på grund af svigtende efterspørgsel eller mangel på kredit, der tvinger virksomheden til at lukke, uden at den dog erklæres konkurs.

**Flere højvækst-
virksomheder
erklæres
konkurs ...**

Fra krisen for alvor ramte i 2009 og frem til maj 2012 blev 9 pct. af højvækstvirksomhederne fra 2004-07 erklæret konkurs. For de øvrige virksomheder var det kun 5 pct., der blev ramt af konkurs i samme periode. Der er derfor en tendens til, at højvækstvirksomhederne var mere sårbare under krisen målt ved manglende succes, der førte til, at kreditorer tvang virksomheder til opløsning og lukning.

**... men samlet
ingen forskel på
lukninger**

Andelen af højvækstvirksomheder, der lukkede uden at blive erklæret konkurs, var kun på 5 pct. Blandt de øvrige virksomheder lukkede 10 pct. Dermed var den samlede andel af virksomhederne, der lukkede eller blev erklæret konkurs, på ca. 15 pct. blandt både højvækstvirksomhederne og de øvrige virksomheder.

Tabel II.9 Højvækstvirksomhedernes præstation i 2008-11 efter størrelse

Størrelse	Overlever		Lukker ^{a)}		Konkurs ^{b)}			
	HVV	Øvrige	HVV	Øvrige	HVV	Øvrige		
	-----	Antal	-----				Pct.	-----
5-9	1.412	12.713	78	76	6	12	9	5
10-19	788	7.093	81	78	4	10	9	6
20-49	493	4.441	79	80	4	8	9	6
50-99	140	1.265	86	84	4	6	6	4
100-249	76	692	89	87	3	4	4	3
250+	40	360	88	88	0	3	3	1
Alle	2.949	26.564	80	78	5	10	9	5

a) Virksomhederne er registreret som reelt ophørte ifølge Danmarks Statistiks erhvervsdemografi i perioden 2008-10, men konkurser er ekskluderet. Information om lukninger i 2011 er ikke tilgængelige.

b) Inkluderer konkurser i årene 2009 til og med maj 2012.

Anm.: HVV: højvækstvirksomheder i 2004-07. Øvrige: øvrige virksomheder i populationen, jf. tabel II.6. Rækkerne summer ikke til 100 pct., da virksomheder, som bliver opkøbt, fusionerer eller falder under aktivitetskravet, og derfor ikke indgår i statistikken i 2011, er udeladt. For alle størrelsesgrupper er der begrænsede forskelle mellem denne udeladte andel i gruppen af højvækstvirksomheder og blandt de øvrige virksomheder. Da højvækstvirksomhedernes størrelse ændrer sig drastisk fra 2004 til 2007 foretages sammenligningen efter størrelsen opgjort i 2004.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Større højvækstvirksomheder ikke mere sårbare

Forskellene på konkursrater og lukninger var kun til stede for størrelsesgrupper op til 50 fuldtidsbeskæftigede. For større virksomheder kan der ikke påvises nogen signifikant forskel på højvækstvirksomheder og de øvrige virksomheder.

Begrænsede brancheforskelle

På tværs af brancher var der begrænsede forskelle mellem højvækstvirksomheder og øvrige virksomheder, og den overordnede tendens med en tilsvarende overlevelsesrate og flere konkurser for højvækstvirksomhederne genfindes for de fleste brancher, jf. tabel II.10.

Tabel II.10 Højvækstvirksomhedernes præstation i 2008-11 efter branche

	Overlever		Lukker		Konkurs			
	HVV	Øvrige	HVV	Øvrige	HVV	Øvrige		
	----	Antal	-----		Pct.	-----		
Industri	458	5.147	84	80	4	8	7	6
Bygge og anlæg	593	5.139	73	80	5	9	16	6
Handel	737	8.621	85	79	4	10	5	4
Transport	240	1.913	73	76	6	13	13	5
Hoteller og rest.	104	1.333	80	73	5	14	8	5
Info. og kom.	234	947	84	76	3	13	6	4
Videnservice	306	2.182	82	78	4	11	6	4
Anden service	277	1.282	74	74	7	13	9	5
Alle	2.949	26.564	80	78	5	10	9	5

Anm.: Jævnfør anm. til tabel II.9.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Høj vækst i bygge og anlæg uholdbar

Set i lyset af at krisen især ramte boligmarkedet, hvor boligpriserne efter voldsomme stigninger faldt dramatisk, synes bygge og anlæg at være den oplagte branche at lede efter højvækstvirksomheder, der blev straffet under krisen. Det var også i nogen grad tilfældet; 95 ud af 593 højvækstvirksomheder i bygge og anlæg blev erklæret konkurs svarende til 16 pct. Overlevelsesraten for højvækstvirksomhederne lå desuden 7 pct.point lavere sammenlignet med de øvrige virksomheder inden for bygge og anlæg.

Holdbar højvækst i handel samt information og kommunikation

Omvendt ser det ud til at højvækstvirksomhederne inden for handel samt information og kommunikation generelt foretog holdbare udvidelser. Overlevelsesraterne for højvækstvirksomhederne i disse brancher lå henholdsvis 6 og 8 pct.point højere end for de øvrige virksomheder i brancherne, mens konkursraterne udviste minimale forskelle mellem højvækstvirksomhederne og de øvrige virksomheder.

Mindre samlet beskæftigelsesfald blandt højvækstvirksomheder

Overlevelse er et simpelt mål for succes, der ikke afspejler, at nogle højvækstvirksomheder kan have været nødt til at reducere beskæftigelsen særlig voldsomt i forbindelse med krisen, men ikke er lukket. Samlet set reducerede højvækst-

virksomhederne beskæftigelsen med ca. 20 pct. fra 2007 til 2010, mens de øvrige virksomheder reducerede beskæftigelsen med ca. 25 pct. i samme periode. Overordnet var der altså ikke tale om, at højvækstvirksomhederne efterfølgende fra 2007 til 2010 indskrænkede meget i forhold til andre virksomheder. Det kan dog dække over en stor variation på tværs af virksomheder. For at undersøge om det var tilfældet, sammenlignes fordelingen for nettojobskabelsesraten fra 2007 til 2010 mellem højvækstvirksomhederne og de øvrige virksomheder. Året 2010 er valgt, da den aggregerede beskæftigelse ramte bunden her, jf. venstre figur II.4 i afsnit II.3.

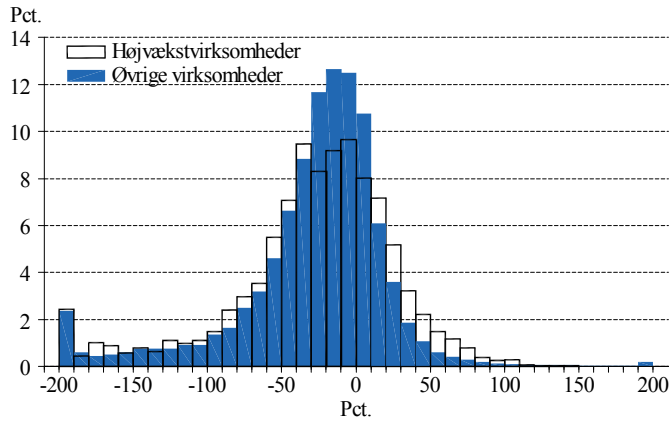
Tendens til større reduktion eller fortsat fremgang

Højvækstvirksomhederne havde sammenlignet med de øvrige virksomheder en lavere hyppighed af næsten uændret beskæftigelse fra 2007 til 2010. Det fremgår af et histogram, hvor andelen af virksomheder med en beskæftigelsesvækst omkring nul er højere for de øvrige virksomheder sammenlignet med højvækstvirksomhederne, jf. figur II.16. Hyppigheden af fald i beskæftigelsen over ca. 30 pct. og stigninger i beskæftigelsen over ca. 10 pct. er derimod højere for højvækstvirksomhederne sammenlignet med de øvrige virksomheder. Dermed havde højvækstvirksomhederne en større tendens til enten at reducere beskæftigelsen markant eller fortsætte fremgangen og ansætte yderligere medarbejdere fra 2007 til 2010.

Ingen generel straf for høj vækst, men stor spredning blandt overlevende

Sammenfattende synes gennemgangen af højvækstvirksomhederne ikke at understøtte en hypotese, om at højvækstvirksomhederne blev straffet under krisen. Der er derfor ikke grundlag for generelt at betegne højvækstvirksomhedernes adfærd under opsvinget som "usund" eller uholdbar. For de overlevende højvækstvirksomheder var der dog en tendens til relativt stor spredning i den efterfølgende beskæftigelsesvækst, idet højvækstvirksomhederne sammenlignet med de øvrige virksomheder i højere grad enten fortsatte med at udvide eller reducerede medarbejderstaben markant.

Figur II.16 Fordeling af beskæftigelsesvækst fra 2007 til 2010

Anm.: Beskæftigelsesvæksten er begrænset til intervallet -200 til 200 pct., jf. boks II.2 i afsnit II.3.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

II.5 Produktivitetsvækst

Produktivitetsevæksten opdeles i to dele

I dette afsnit analyseres væksten i arbejdsproduktivitet for virksomheder i private byerhverv under opsvinget og krisen. Den samlede produktivitetsvækst deles op i to dele. Den første del vedrører reallokeringen af produktionsressourcer mellem virksomheder, mens den anden del vedrører den virksomhedsinterne produktivitetsvækst. Effekten fra reallokeringen opstår, når nogle virksomheder indskrænker eller lukker, samtidig med at andre virksomheder udvider, og nye virksomheder kommer til. Et positivt reallokeringsbidrag skyldes, at produktionsressourcerne overvejende flyttes fra mindre produktive til mere produktive virksomheder. Den virksomhedsinterne produktivitetsstigning opstår som følge af mere effektive produktionsprocesser, anvendelse af mere produktive produktionsinput mv.

Teknologisk udvikling sikrer normalt positiv intern produktivitetsvækst

Virksomhedernes interne produktivitetsstigning dækker blandt andet over effekten af generelle teknologiske fremskridt, der bidrager med mere produktive produktionsinput og mere effektive produktionsprocesser, men også med eksempelvis organisatoriske fremskridt mv. Den virksom-

hedsinterne produktivitetsvækst inddrager også effekten af, at virksomheder opretter, udvider, indskrænker eller lukker arbejdssteder inden for virksomheden. Der vil eksempelvis være et positivt bidrag til den virksomhedsinterne produktivitetsvækst, hvis virksomhederne indskrænker eller lukker arbejdssteder med relativt lav produktivitet, eller hvis de foretager udvidelserne på de arbejdssteder, der er mest produktive. Samlet vil den virksomhedsinterne udvikling normalt bidrage positivt til den samlede produktivitetsvækst.

Efterspørgselsudsving kan medføre udsving i intern produktivitetsvækst

Udsving i efterspørgslen efter virksomhedernes produkter kan dog midlertidigt føre til afvigelser fra den underliggende, positive tendens. Eksempelvis vil en kraftig stigning i efterspørgslen på kort sigt påvirke arbejdsproduktiviteten negativt, fordi produktionsforøgelsen i første omgang overvejende opnås gennem et øget arbejdsinput, mens de øvrige produktionsfaktorer, herunder især kapital, kun kan tilpasses langsomt.

Bidrag fra reallokering har flere delelementer

Bidraget fra reallokering af produktionsressourcerne skyldes grundlæggende, at de enkelte virksomheder har forskellige produktivetsniveauer, og dermed kan det gennemsnitlige produktivetsniveau blive øget eller sænket, når ressourcerne flyttes mellem virksomheder. I det følgende fortolkes reallokering "bredt", og vækstbidraget herfra defineres som summen af følgende vækstbidrag: i) bidrag fra omfordeling af arbejdskraft mellem eksisterende (fortsættende) virksomheder, ii) bidrag fra nye virksomheder samt iii) bidrag fra virksomheder, der lukker.

Ressourcer flytter mellem virksomheder, hvilket bør øge produktiviteten

I en sund økonomi vil reallokeringen af ressourcer øge den gennemsnitlige produktivitet i økonomien positivt, idet virksomheder med relativt høje produktivetsniveauer øger deres størrelse, mens lavproduktive virksomheder i gennemsnit indskrænker. Der er grund til at forvente, at de højproduktive virksomheder tiltrækker ressourcer på bekostning af de lavproduktive virksomheder. Denne tendens drives grundlæggende af, at arbejdskraften som udgangspunkt søger hen mod de højproduktive virksomheder, fordi disse virksomheder alt andet lige betaler højere løn og dermed lettere vil kunne tiltrække arbejdskraft.

Nye virksomheder bidrager typisk ikke positivt til produktivitetsvæksten

Reallokeringen af ressourcer sker også ved, at nye virksomheder opstår. En del empiriske studier finder, at vækstbidraget fra nye virksomheder er tæt på nul eller negativt, jf. Foster mfl. (2008). Dette er udtryk for, at produktiviteten i nye virksomheder er på niveau med eller lavere end den gennemsnitlige produktivitet. Den relativt lave produktivitet kan eksempelvis hænge sammen med, at nye virksomheder skal igennem en initial læringsfase. Det kan også skyldes, at de er nødt til at prissætte deres produkter relativt lavt for at komme ind på markedet, hvorfor den målte produktivitet er lavere. Samtidig bygger ikke alle nystartede virksomheder nødvendigvis på en ny opfindelse eller lignende, men kan også afspejle, at ejerne blot vil være selvstændige og have fleksibilitet, jf. Hurst og Pugsley (2011).

Virksomhedslukninger påvirker typisk produktiviteten positivt

Den tredje måde, hvormed reallokering af ressourcer kan påvirke den gennemsnitlige produktivitet, er gennem virksomhedslukninger. Hvis de virksomheder, der lukker, har relativt lav produktivitet, vil lukninger bidrage til at hæve den gennemsnitlige produktivitet i økonomien. Afhængigt af graden af konkurrence på markederne vil lavproduktive virksomheder inden for en branche generelt have sværere ved at overleve end højproduktive virksomheder, og der må derfor forventes et positivt vækstbidrag fra virksomheder, der lukker.

Kriser kan øge vækstbidraget fra reallokering

Samlet set er der grund til at forvente positive bidrag fra såvel den virksomhedsinterne produktivitetsvækst som fra reallokeringen af ressourcer mellem virksomhederne. Der kan imidlertid også være grund til at forvente, at den relative betydning af de to bidrag varierer henover konjunkturerne. En hypotese er, at den relative betydning af reallokeringen vokser under kriser. Et efterspørgselstilbageslag gør det sværere for virksomhederne at afsætte deres varer. Faldet i afsætningen for lavproduktive virksomheder kan være særligt svært at bære, hvis de i udgangspunktet har en mindre indtjening. Et generelt tilbageslag kan derfor formodes at føre til, at de lavproduktive virksomheder reducerer deres markedsandele og i sidste ende eventuelt må lukke. De ressourcer, der dermed frigives, kan i en efterfølgende højkonjunktur finde anvendelse i mere produktive virksom-

heder, hvilket vil understøtte den langsigtede produktivitet-
tetsudvikling.¹⁴

Bidrag til arbejdsproduktivitetsvæksten: Empiri

I det følgende præsenteres en dekomponering af den samlede arbejdsproduktivitetsvækst med udgangspunkt i registerdata for virksomheder. Formålet er at undersøge, i hvilket omfang de enkelte bidrag til produktivitetsvæksten varierer under opsvinget og den efterfølgende krise.

Data dækker virksomheder med mindst 20 beskæftigede

Analyserne tager udgangspunkt i registerdata for virksomheder inden for industri, serviceerhverv samt bygge og anlæg. Data baserer sig på regnskabsstatistikken, der er en obligatorisk spørgeskemaundersøgelse, som primært er rettet mod større virksomheder. Analyserne i dette afsnit er derfor afgrænset til virksomheder med mindst 20 beskæftigede, jf. boks II.3. Udviklingen i den samlede bruttoværditilvækst, beskæftigelse og produktivitet for de betragtede virksomheder fremgår af figur II.17.¹⁵ Udviklingen i bruttoværditilvækst m.v. følger omtrent udviklingen for alle virksomheder i de private byerhverv, jf. figur II.1 i afsnit II.1.

- 14) Processen, hvor lavproduktive virksomheder indskrænker eller lukker, mens højproduktive virksomheder udvider og nye produktive virksomheder kommer til, kaldes også "kreativ destruktion".
- 15) De afbildede kurver afviger lidt fra data præsenteret i afsnit II.1 og II.2, idet afsnittet, som nævnt, er baseret på regnskabsdata for virksomheder med mindst 20 beskæftigede, mens data præsenteret i afsnit II.1 og II.2 er baseret på nationalregnskabet for alle virksomheder.

Boks II.3 Analyser på regnskabsoplysninger fra Danmarks Statistik

Analyserne i dette afsnit er gennemført på virksomhedsoplysninger fra Danmarks Statistik. Til beregning af arbejdsproduktiviteten anvendes information om virksomhedernes værditilvækst i løbende priser, som stammer fra regnskabsstatikken. Årligt omfatter regnskabsstatistikken ca. 7.000 virksomheder. Det er dog kun virksomheder med mindst 50 ansatte, der er forpligtigede til at indberette til denne statistik hvert år, mens data for de mindre virksomheder er baseret på stikprøver. Stikprøvernes dækning stiger med virksomhedernes størrelse. Det er derfor valgt at afgrænse analyserne i dette afsnit til virksomheder med mindst 20 beskæftigede. De anvendte data er nærmere dokumenteret i et baggrundsnotat, jf. De Økonomiske Råds Sekretariat (2013b).

De betragtede virksomheder med mindst 20 beskæftigede står for ca. 60 pct. af den samlede værditilvækst i private byerhverv og godt 50 pct. af beskæftigelsen, jf. tabel A. Den samlede arbejdsproduktivitet er 10-15 pct. højere i de betragtede virksomheder end gennemsnittet for alle virksomheder i private byerhverv. Det skyldes, at store virksomheder i gennemsnit har højere produktivitet end små virksomheder, jf. De Økonomiske Råd (2010).

Tabel A Produktivitet for private byerhverv og for udvalgte virksomheder

	BVT		Beskæftigelse		Produktivitet	
	Betragtede virk. ^{a)}	I alt ^{b)}	Betragtede virk. ^{a)}	I alt	Betragtede virk. ^{b)}	I alt ^{b)}
	--- pct. ---	mia. kr.	--- pct. ---	1.000	----- kr. -----	
2000-03	61	566	55	1.255	499	451
2004-07	62	637	55	1.274	565	500
2008-11	62	625	53	1.212	600	516

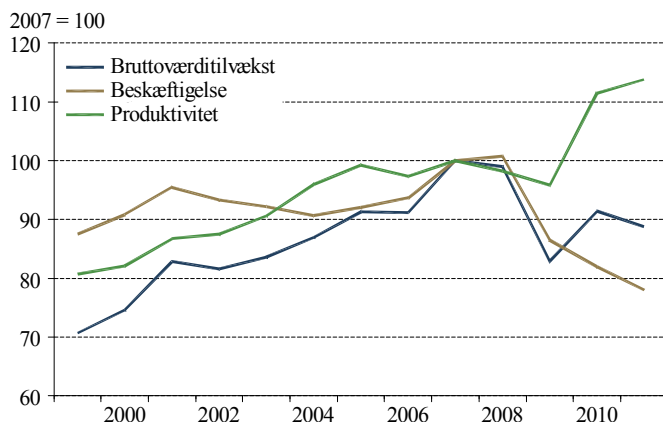
a) Andelen er opgjort som hhv. den samlede BVT og beskæftigelse for de udvalgte virksomheder i forhold til hhv. BVT og beskæftigelse for alle virksomheder i private byerhverv.

b) BVT er deflateret med et fælles BVT-prisindeks for private byerhverv.

Anm.: Tallene for BVT, beskæftigelse og produktivitet er gennemsnit for de angivne perioder. Produktivitet er opgjort som BVT per beskæftiget.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Figur II.17 Bruttoværditilvækst, beskæftigelse og produktivitet i virksomheder med mindst 20 beskæftigede

Anm.: Figuren viser udviklingen i samlet BVT (2005-priser), samlet beskæftigede og samlet produktivitet (2005-priser) for de betragtede virksomheder, jf. boks II.3. Produktiviteten er opgjort som BVT pr. beskæftiget.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Empirisk definition af nye, lukkende og fortsættende virksomheder

Afgrænsningen af data betyder, at nye, lukkende og fortsættende virksomheder fortolkes i forhold til kriteriet om mindst 20 beskæftigede. Eksempelvis grupperes virksomheder som lukkende, hvis de permanent udgår af gruppen af virksomheder med mindst 20 beskæftigede. Dermed indgår deres produktivitet i vækstbidraget fra reallokering, jf. boks II.4. Grupperingen af virksomhederne overvurderer dermed antallet af virksomheder med mindst 20 beskæftigede, der reelt er henholdsvis nye eller lukkende, da dette også omfatter virksomheder, som reducerer beskæftigelsen til 1-19 beskæftigede. Dette medfører en vis usikkerhed på de beregnede vækstbidrag fra reallokering og virksomhedsintern vækst. Retningen for skævhederne kan dog ikke bestemmes entydigt. Dette diskuteres nærmere i et baggrundsnotat, jf. De Økonomiske Råds Sekretariat (2013b).

Samlet produktivitetsvækst aftog under opsvinget ...

... men høj vækst i de senere kriseår

Billede af samlet produktivitetsudvikling genfindes i intern vækst

Resultatet af dekomponeringen fremgår af figur II.18.¹⁶ Den samlede produktivitetsvækst aftog gradvist i årene med opsving (2005-07), hvorefter den faldt i det første kriseår. Efter gennemslaget af krisen i 2009 var produktivitetsvæksten positiv og kraftig selv i international sammenligning. Således har kun fire vestlige OECD-lande højere produktivitetsvækst i perioden 2009-12 end Danmark, jf. afsnit I.5.¹⁷

Ovenstående billede af en gradvis svækkelse af produktivitetsudviklingen op til krisen, et direkte fald i produktiviteten i første del af krisen og en positiv udvikling efter krisens gennemslag genfindes i bidraget fra den virksomhedsinterne produktivitetsudvikling, jf. de blå søjler i figur II.18. Set over hele perioden er bidragene fra den virksomhedsinterne vækst klart større end bidragene fra reallokering mellem virksomhederne. Som nævnt kan den virksomhedsinterne produktivitetsvækst også dække over reallokering (mellem arbejdssteder) inden for virksomhederne. Afgrænsningen af analyserne til virksomheder med mindst 20 beskæftigede betyder formentlig en større intern reallokering, fordi der i sagens natur er færre muligheder for intern reallokering i små virksomheder. Den samlede reallokering (både intern og ekstern) må derfor formodes at have større betydning for den samlede produktivitetsvækst, og den virksomhedsinterne produktivitetsvækst mindre, end det, der fremgår af de brune og blå søjler i figuren.

- 16) Den samlede produktivitetsvækst i figur II.18 afviger lidt fra produktivitetsudviklingen i figur II.17. Forskellene skyldes en strengere afgrænsning af data til figur II.18.
- 17) Irland, Portugal, Sverige og Spanien havde højere produktivitetsvækst end Danmark i perioden 2009-12.

Boks II.4 Dekomponering af produktivitetsvæksten

Den samlede produktivitet er en vægtet sum af bidrag fra de enkelte virksomheder

$$P_t = \sum_i \theta_{it} p_{it} \quad (1)$$

hvor P_t er det samlede produktivetsniveau på tidspunkt t , p_{it} er virksomheds i 's produktivetsniveau, og θ_{it} er en vægt, der angiver virksomheds i 's andel af markedet. I nærværende analyse anvendes virksomhedernes andel af den samlede beskæftigelse som vægte. Ændringen i den samlede produktivitet fra startåret $t-1$ til slutåret t er givet ved

$$P_t - P_{t-1} = \sum_i \theta_{it} p_{it} - \sum_i \theta_{it-1} p_{it-1} \quad (2)$$

Den samlede produktivitetsvækst kan dekomponeres i et bidrag, der kommer fra fortsættende virksomheders interne produktivetsstigninger (*intern vækst*), og et bidrag, der kommer fra forskydninger i produktionsressourcerne (*reallokering*). Reallokeringsbidraget er positivt, hvis produktionsressourcerne overvejende flyttes over i virksomheder, der er mere produktive end gennemsnittet.

Analyserne i afsnittet anvender en dekomponeringsmetode forslået af Griliches og Regev (1995). En styrke ved denne metode er, at den er forholdsvis robust over for målefejl, jf. Foster mfl. (2001). Metoden er givet ved følgende udtryk, som opdeler den samlede produktivitetsvækst i fire bidrag

$$\begin{aligned} \dot{P}_t = & \sum_{i \in C} \bar{\theta}_i \dot{p}_{it} + \sum_{i \in C} (\bar{p}_i - \bar{P}) \Delta \theta_{it} \\ & + \sum_{i \in N} \theta_{it} (p_{it} - \bar{P}) - \sum_{i \in X} \theta_{it-1} (p_{it-1} - \bar{P}) \end{aligned} \quad (3)$$

hvor \dot{P}_t og \dot{p}_{it} er væksten i henholdsvis den samlede produktivitet og i produktiviteten for virksomhed i . Produktivitetsvæksten måles som den relative ændring (f.eks. $\dot{P}_t = (P_t - P_{t-1})/P_{t-1}$). En streg over en variabel angiver gennemsnittet af startåret og slutåret; f.eks. angiver \bar{p}_{it} gennemsnittet af virksomheds i 's produktivitet for startåret og slutåret ($\bar{p}_i = (p_{it} + p_{it-1})/2$). Desuden angiver $\Delta \theta_{it}$ ændringen i virksomhed i 's andel af beskæftigelsen.

De to første summationer i dekomponeringsformlen fanger bidraget fra de fortsættende virksomheder (C). Det første led dækker over vækstbidraget fra den *virksomhedsinterne* produktivitetsvækst, hvor den enkelte virksomheds produktivitetsvækst vægtes med virksomhedens markedsandel. Det andet led dækker over

Boks II.4 Dekomponering af produktivitetsvæksten, fortsat

vækstbidraget fra *omfordeling* af produktionsressourcerne mellem fortsættende virksomheder, hvor ændringerne i de enkelte virksomheders markedsandele ganges med afvigelsen i virksomhedens produktivitet fra den samlede produktivitet.

De sidste to led er vækstbidragene fra henholdsvis *nye* virksomheder (N) og *lukken*de virksomheder (X). For begge typer af virksomheder sammenlignes den enkelte virksomheds produktivetsniveau med gennemsnittet for private byerhverv. En ny virksomhed giver et positivt bidrag til produktivitetsvæksten, hvis dens produktivetsniveau er højere end gennemsnittet. Tilsvarende er vækstbidraget fra en lukkende virksomhed positivt, hvis dens produktivetsniveau er lavere end gennemsnittet.

I analyserne i afsnittet summeres bidragene fra *omfordeling* af produktionsressourcer samt *nye* og *lukken*de virksomheder til et samlet *reallokeringsbidrag*. Den samlede produktivitetsvækst er dermed summen af vækstbidragene fra interne produktivetsstigninger og reallokering.

Definition af nye, lukkende og **fortsættende virksomheder**

Afgrænsningen af analysen til virksomheder med mindst 20 beskæftigede har betydning for definitionen af nye, lukken

de og overlevende virksomheder. Nye og lukkende virksomheder defineres i analysen som virksomheder, der kommer ind i henholdsvis udgår af gruppen af virksomheder med mindst 20 beskæftigede:

Ny virksomhed: En virksomhed defineres som ny, hvis den har mindst 20 beskæftigede i år t , og på intet tidligere tidspunkt er observeret i data med mindst 20 beskæftigede.

*Lukken*de virksomhed: En virksomhed defineres som lukken

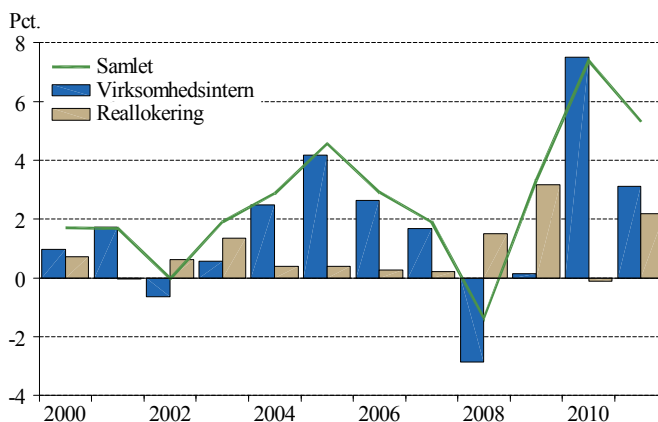
de, hvis den har mindst 20 beskæftigede i år t , og på intet senere tidspunkt observeres i data med mindst 20 beskæftigede.

Fortsættende virksomheder: Virksomheder, der har mindst 20 beskæftigede i både år $t-1$ og år t .^{a)}

Dekomponeringsanalysen samt følsomhedsanalyser er nærmere dokumenteret i et baggrundsnotat, jf. De Økonomiske Råds Sekretariat (2013b).

^{a)} Der er desuden en restgruppe af virksomheder, som er fortsættende, men har mindre end 20 beskæftigede i enten år $t-1$ eller år t . Et eksempel er virksomheder med mindst 20 beskæftigede i såvel i år $t+1$ og $t-1$, men som har mindre end 20 beskæftigede i år t . Disse virksomheder er udeladt af analysen.

Figur II.18 Dekomponering af arbejdsproduktivitetsvækst

Anm.: Opgørelsen omfatter virksomheder med mindst 20 beskæftigede. Den aggregerede arbejdsproduktivitetsvækst består af bidrag fra reallokering mellem virksomheder og af bidrag fra virksomhedsinterne produktivitetsstigninger, jf. boks II.4.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Tilpasning til lav vareefterspørgsel påvirker virksomhedsinterne vækstbidrag

Det faldende vækstbidrag fra virksomhedsintern vækst i 2005-07 og de relativt store bidrag i 2010-11 skal blandt andet ses i sammenhæng med konjunktursituationen. Stigningen i vareefterspørgslen i årene op til krisen medførte aftagende produktivitetsvækst, fordi produktionsforøgelsen i høj grad blev opnået gennem en øget beskæftigelse, mens kapitalapparatet blev tilpasset langsomt, jf. De Økonomiske Råds Sekretariat (2013c). Det lavere produktionsomfang under krisen afstedkom omvendt et relativt stort fald i beskæftigelsen, hvilket bidrog til produktivitetsstigninger.

Store og positive vækstbidrag fra reallokering under krisen

Selvom bidraget fra den virksomhedsinterne produktivitetsudvikling overordnet set har domineret, var der i flere perioder betydelige vækstbidrag fra reallokeringen af ressourcer mellem virksomhederne, jf. de brune søjler i figur II.18. Vækstbidraget fra reallokering var således særligt markant, da krisen ramte økonomien. Mens det samlede vækstbidrag fra reallokering under opsvinget i perioden 2005-07 blot udgjorde omkring ½ pct. om året, udgjorde bidraget fra reallokeringen under krisen en væsentlig større del. I årene 2008-11 har der således været et vækstbidrag til

produktivtetsudviklingen fra reallokering på næsten 2 pct. om året med undtagelse af 2010. I den samme periode var den gennemsnitlige produktivitetsvækst (inkl. bidraget fra den virksomhedsinterne produktivitetsudvikling) ca. 3½ pct. om året. Reallokeringen af ressourcer har med andre ord bidraget med ca. halvdelen af den samlede produktivitetsstigning efter 2008. Dette fænomen undersøges nærmere for en større gruppe af virksomheder i afsnit II.6. Ovenstående billede af en stigning af reallokeringsbidraget under en krise genfindes for lavkonjunkturen i 2002-03.

Vækstbidrag fra reallokering påvirket af lav efterspørgsel på varemarkeder

Det lille vækstbidrag fra reallokering i 2005-07 og det relativt store bidrag i 2008-11 hænger sammen med den generelle konjunktursituation. Den høje efterspørgsel i årene før krisen gjorde det formentligt relativt let for lavproduktive virksomheder at afsætte deres varer og opretholde deres andel af beskæftigelsen. Derfor var bidraget fra reallokering relativt lille under opsvinget. Omvendt gjorde krisen det sværere for virksomhederne at afsætte deres varer, og det blev formentligt relativt sværere for de lavproduktive virksomheder at bevare deres markedsandel og i sidste ende overleve. Det resulterede i relativt store vækstbidrag fra reallokering.

II.6 Reallokering af beskæftigelse på tværs af lønniveauer

Beskæftigelsesreallokering påvirker produktivitetsvækst

Analyser af væksten i arbejdsproduktiviteten blandt større virksomheder viser, at reallokering af ressourcer mellem virksomheder ydede et afgørende bidrag til den hurtige genopretning af den samlede produktivitetsvækst efter 2008, jf. afsnit II.5. Data for værditilvæksten og dermed for arbejdsproduktivitet foreligger dog kun for et udvalg af fortrinsvis større virksomheder.¹⁸ Nærværende afsnit undersøger derfor i stedet omfordelingen af arbejdskraft blandt en større gruppe af virksomheder, når disse kategoriseres efter

18) Opgørelsen af værditilvækst foretages årligt for ca. 7.000 fortrinsvis større virksomheder, som dækker godt 50 pct. af beskæftigelsen og 60 pct. af bruttoværditilvæksten inden for de private byerhverv, jf. boks II.3 i afsnit II.5.

deres gennemsnitlige timeløn som et approksimativt mål for arbejdsproduktiviteten, jf. også boks II.5.

Timeløn som tilnærmelse til produktivitet

Anvendelsen af den gennemsnitlige timeløn i virksomheden som et mål for arbejdsproduktiviteten bygger på en antagelse om, at arbejdskraften aflønnes svarende til den værditilvækst, som medarbejderen bidrager med til virksomheden. På kort sigt kan timelønnen påvirkes af andre faktorer, f.eks. den generelle konjunktursituation og ledighedsniveauet, men en sammenligning viser, at den målte arbejdsproduktivitet og den gennemsnitlige timeløn er stærkt korreleret på tværs af virksomheder, jf. De Økonomiske Råds Sekretariat (2013d). I analyser på danske data inddeler Moscarini og Postel-Vinay (2012) ligeledes virksomheder efter den gennemsnitlige løn for de ansatte.

Virksomheder inddeles i løngrupper

Til belysning af jobskabelse i forhold til timelønnen i virksomhederne inddeles virksomhederne hvert år i fem grupper efter den gennemsnitlige timeløn i virksomheden i året inden. Grupperne konstrueres, så der er omtrent samme antal fuldtidsbeskæftigede i hver gruppe. Gruppe 5 indeholder f.eks. de virksomheder, som inden for en branche i det foregående år havde den højeste gennemsnitlige timeløn og omfatter en femtedel af beskæftigelsen inden for branchen. Inddelingen inden for brancher begrundes med, at arbejdskraften typisk flyttes inden for den enkelte virksomheds eller medarbejders kompetenceområde. Det er derfor relevant at sammenligne timelønnen for sammenlignelige virksomheder.

Boks II.5 Data for gennemsnitlige timelønninger og inddeling i løngrupper

Timelønnen er frem til og med 2008 baseret på registerdata fra Danmarks Statistik. Efter 2008 anvendes en timeløn beregnet ud fra arbejdsindkomst og arbejdstid fra eIndkomst, dvs. detaljerede oplysninger om arbejdsindkomst og arbejdstid opdelt på personer og ansættelser. En niveauforskel i de rå serier for timeløn før og efter 2008 udlignes ved hjælp af en korrektionsfaktor beregnet på data for 2008, hvor der foreligger timelønninger fra begge kilder. Observationer med en gennemsnitlig timeløn, der ligger enten under 1 pct.- eller over 99 pct.-percentilerne, medtages ikke i analyserne.

Til analyserne i afsnittet inddeles virksomhederne hvert år i fem grupper efter den gennemsnitlige timeløn i virksomheden i året inden med omtrent samme antal fuldtidsbeskæftigede i hver gruppe. For at tage højde for niveauforskelle i den gennemsnitlige timeløn, som skyldes andre forhold end arbejdskraftskvalitet, foretages opdelingen for hvert år og inden for den enkelte branche. Denne tilgang anvendes også i Kahn og McEntarfer (2013). Enkeltmandsvirksomheder, hvor opgørelsen af en timeløn for ejeren er forbundet med større usikkerhed end for andre virksomhedstyper, udelukkes fra analyserne.

Data til analyserne af jobskabelse i forhold til timelønnen omfatter ca. 80 pct. af den samlede bruttoværditilvækst og beskæftigelse inden for de private byerhverv. Flere oplysninger om data og analysemetode findes i De Økonomiske Råds Sekretariat (2013d).

Flere små virksomheder i nederste gruppe

Den gennemsnitlige timeløn er 167 kr. i gruppe 1, mens den er 326 kr. i gruppe 5, jf. tabel II.11. Det markant højere antal virksomheder i gruppe 1 afspejler, at der er relativt flere mindre virksomheder i denne gruppe end i de øvrige grupper. Der er kun mindre forskelle i virksomhedsstørrelserne blandt de øvrige grupper, ligesom virksomhedernes gennemsnitlige alder er forholdsvis ens på tværs af alle grupper.

Tabel II.11 Virksomheder fordelt på løngrupper

	Gns. timeløn	Antal virks.	Gns. alder	Beskæftigede
	Kr.		År	Antal
Gruppe 1	167	146	14	10
Gruppe 2	203	80	15	19
Gruppe 3	224	66	15	23
Gruppe 4	251	57	14	27
Gruppe 5	326	68	12	23
Alle	220	417	14	18

Anm.: Timelønninger er angivet i 2011-priser.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Opdeling af jobskabelse på løngrupper

For at undersøge beskæftigelsesbevægelserne på tværs af løngrupper beregnes jobskabelses- og nedlæggelsesrater for hver af de fem løngrupper. Metoden er den samme som anvendt på størrelses- og aldersgrupper af virksomheder, jf. boks II.2 i afsnit II.3.

Ingen tydelig reallokering inden opsving

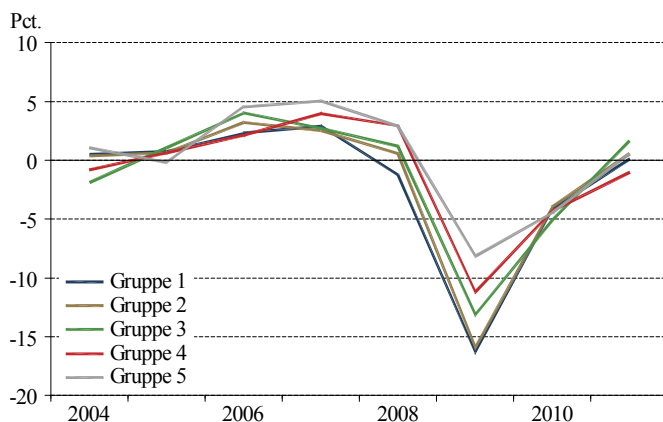
Den samlede nettojobskabelse var omtrent nul under den neutrale konjunktursituation i 2005, jf. figur II.4b i afsnit II.3. Opdelingen af nettojobskabelsen på løngrupper viser, at alle løngrupper kun havde små positive eller negative nettojobskabelsesrater i 2005, jf. figur II.19. I denne periode skete der således ikke nogen nævneværdig omfordeling af arbejdskraft mellem virksomheder med forskellige løniveauer.¹⁹

Virksomheder med høj løn havde højest jobskabelse under opsving

På toppen af højkonjunkturen i 2007-08 var der en tendens til, at virksomheder med relativt høje lønninger også havde relativt højere nettojobskabelsesrater. En mulig forklaring på dette kan være, at denne gruppe af virksomheder kunne tilbyde højere lønninger og derfor – i en situation med en

19) I figuren vises de uvægtede nettojobskabelsesrater. Da beskæftigelsen er omtrent den samme i hver af de definerede løngrupper, vil det relative forhold mellem grupperne være det samme for de vægtede nettojobskabelsesrater, jf. definitionen i boks II.2 i afsnit II.3.

Figur II.19 Nettojobskabelsesrater for løngrupper

Anm.: Jævnfør boks II.2 i afsnit II.3 for definition af nettojobskabelsesrate. Løngrupperne er defineret, så den gennemsnitlige timeløn stiger fra gruppe 1 til gruppe 5, jf. tabel II.11 og boks II.5.

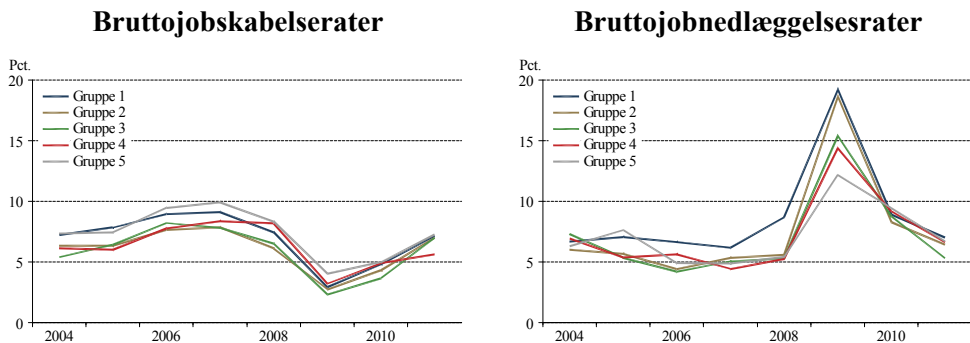
Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

lav ledighed – bedre var i stand til at tiltrække arbejdskraft på bekostning af de mindre produktive virksomheder, jf. Moscarini og Postel-Vinay (2012).

Størst fald i beskæftigelsen blandt lavtlønsvirksomheder

Krisen udløste et stort fald i nettojobskabelsesraten for alle grupper. Den største reduktion fandt sted blandt lavtlønsvirksomheder, som gik fra nettojobskabelsesrater på knap 3 pct. i 2007 til ca. -16 pct. i 2009. Denne udvikling skyldes overvejende en højere stigning i bruttojobnedlæggelsesraten i lavtlønsvirksomheder end i højt lønsvirksomheder, mens bruttojobskabelsesraterne faldt mere ensartet på tværs af grupper, jf. figur II.20. Udviklingen var således primært drevet af, at især virksomheder med lavere lønninger indskrænkede deres aktiviteter, mens der også under tilbageslaget i alle løngrupper var virksomheder, som udvidede deres beskæftigelse.

Figur II.20 Bruttobevægelser for løngrupper

Anm.: Jævnfør anm. til figur II.19 for definition af løngrupperne, samt boks II.2 i afsnit II.3 for definition af bruttojobskabelses- og bruttojobnedlæggelsesrater.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Højtløns-virksomheder får større andel af beskæftigelsen

Det større fald i beskæftigelsen for virksomheder med relativt lave lønninger i forbindelse med krisen medførte, at virksomheder med relativt høje timelønninger inden for deres branche kom til at udgøre en større andel af den tilbageværende beskæftigelse. I den udstrækning, at det gennemsnitlige lønniveau er udtryk for virksomhedernes arbejdsproduktivitet, bidrog denne udvikling til en højere gennemsnitlig arbejdsproduktivitet inden for det private erhvervsliv. Denne tolkning underbygger det positive reallokeringsbidrag, som dekomponeringen af arbejdsproduktivitetsvæksten finder for denne periode, jf. afsnit II.5.

Konvergens i nettojobskabelsesrater i 2010-11

I forlængelse af det store beskæftigelsesfald efter 2007 til 2009 faldt beskæftigelsen yderligere med ca. 4 pct. fra 2009 til 2010. Samtidigt konvergerede nettojobskabelsesraterne for alle løngrupperne dog igen i denne periode. I 2011 stabiliserede beskæftigelsen sig med nettojobskabelsesrater for alle løngrupper omkring nul. Der er således ikke tegn på en yderligere forskydning i løngruppernes andel af beskæftigelsen i 2010 og 2011.

Endnu ingen konklusion for krisens effekt på produktivitet

Samlet set viser analyserne af jobskabelse på tværs af virksomheder med forskellige lønniveauer, at første del af krisen – beskæftigelsesnedgangen – medførte en øget beskæftigelsesandel for virksomheder med relativt højere lønninger inden for deres branche. En konklusion på den samlede effekt af beskæftigelsesændringer under krisen på produktivitetniveauet udestår dog. En samlet positiv effekt kræver, at et kommende opsving ikke omgør de viste positive produktivitetseffekter.²⁰ En fastholdelse af den gennemsnitlige produktivitetsvækst fordrer, at en stigende beskæftigelse som led i normaliseringen af konjunkturerne udmønter sig ved, at nettojobskabelsesraterne blandt højproduktive virksomheder er lige så store eller højere end nettojobskabelsesraterne for virksomheder med en lavere produktivitet. Den viste udvikling for 2010 og 2011 tyder foreløbig på, at nettojobskabelsesraterne under stabiliseringsfasen for beskæftigelsen udviklede sig ensartet på tværs af løngrupper.

II.7 Sammenfatning og konklusioner

Sund markedsøkonomi kendetegnet ved reallokering

En sund markedsøkonomi er kendetegnet ved en vedvarende dynamisk reallokering af produktionsressourcerne blandt virksomheder. Dette sikrer, at ressourcerne, herunder arbejdskraften, bidrager mest muligt til værdiskabelsen i samfundet. Kapitlet fokuserer på at beskrive og bedømme dansk økonomis evne til hele tiden at omallokere arbejdskraften i retning af de mest produktive anvendelser.

Fra kraftigt opsving til markant tilbageslag

I perioden fra omkring 2004/05 til 2007/08 oplevede Danmark et kraftigt og accelererende økonomisk opsving, der i løbet af 2008/09 pludselig blev vendt til et voldsomt tilbageslag. Denne markante ændring i konjunktursituationen udfordrede danske virksomheder i deres evne til at tilpasse sig til de ændrede markedsvilkår.

20) Jævnfør også diskussionen af denne problemstilling i Caballero og Hammour (2005).

Ressourceallokering og produktivitet undersøges

Omslaget fra opsving til krise er en oplagt mulighed for at undersøge, om ressourceallokeringen blandt danske virksomheder fungerer hensigtsmæssigt. Kapitlet analyserer derfor, hvordan forskellige grupper af virksomheder tilpassede deres beskæftigelse, samt om reallokering af arbejdskraft under opsving og krise bidrog til en højere produktivitet i den private sektor. Investeringer, finansieringsmuligheder og andre rammevilkår er ikke behandlet, primært pga. et utilstrækkeligt datagrundlag til dybdegående analyser.

Store brancheforskelle under krisen

Opsvinget i dansk økonomi frem til krisen var drevet af en kraftig efterspørgsel, der bidrog til stigende produktion og beskæftigelse i stort set alle brancher. Da krisen ramte, var det især industrien og samt bygge og anlæg, der måtte reducere produktionen og beskæftigelsen kraftigt, mens servicefagene kun oplevede et mindre, midlertidigt tilbageslag. Faldet i produktionen gav anledning til et markant fald i arbejdsproduktiviteten, men i takt med at virksomhederne tilpassede beskæftigelsen, blev produktiviteten delvist genoprettet i forhold til trenden. I industrien er arbejdsproduktiviteten således steget markant og lå i begyndelsen af 2013 omkring 20 pct. over niveauet fra umiddelbart før krisen. Faldet i arbejdsproduktiviteten i serviceerhvervene i forbindelse med krisen var mindre end i industrien, og arbejdsproduktiviteten i servicefagene ligger nu ca. 10 pct. over før-kriseniveauet.

Situation før krisen er ikke en god målestok for genopretning

Set over en længere årrække har der været en tydelig tendens til, at industriens og byggeriets andel af den private sektor mindskes i forhold til serviceerhvervenes andel både målt ved værditilvækst og beskæftigelse. De relativt mindre beskæftigelses- og produktionsfald for servicefagene, der kunne observeres under krisen, skal ses i lyset af de langsigtede udviklingstendenser. Branchernes beskæftigelse og produktion inden opsving og krise er derfor ikke den rette målestok for en kommende genopretning. Til trods for et kraftigt beskæftigelsesfald under tilbageslaget i perioden 2008-10 ser industriens beskæftigelsesniveau ikke ud til at ligge væsentligt under den langsigtede trend for branchens beskæftigelse.

Jobskabelse og jobnedlæggelse

Underliggende dele af beskæftigelsesudvikling undersøges

Den samlede udvikling i beskæftigelsen dækker over en vedvarende dynamik, hvor eksisterende virksomheder øger eller reducerer beskæftigelsen eller lukker, og hvor nye virksomheder kommer til. I analyserne i kapitlet skelnes der derfor mellem skabte job (bruttojobskabelse), nedlagte job (bruttojobnedlæggelse) og den resulterende nettojobskabelse, dvs. forskellen mellem de to førstnævnte. Analyserne i kapitlet omfatter virksomheder med mere end én fuldtidsbeskæftiget inden for de private byerhverv, dvs. industrien, de private serviceerhverv samt bygge og anlæg.

Reallokering af arbejdskraften kan øge værditilvækst

En høj bruttojobskabelse og -nedlæggelse danner grobund for, at arbejdskraften flyttes derhen, hvor den skaber den højeste værditilvækst og opnår den højeste aflønning. Dette kan eksempelvis ske ved, at virksomheder med lav produktivitet reducerer aktiviteterne, eller ved at højproduktive virksomheder udvider. I en situation med uændret beskæftigelse er jobnedlæggelse en forudsætning for jobskabelse. I 2004-05, som kan opfattes som en konjunkturmæssigt omtrent neutral periode, var der f.eks. på årsbasis både en bruttojobskabelse og -nedlæggelse på omkring 120.000 fuldtidsjob eller omkring 10 pct. af beskæftigelsen inden for de private byerhverv, hvilket resulterede i en nettojobskabelse tæt på nul.

Også ved uændret beskæftigelse

Beskæftigelsesfald i 2007-09 primært fra højere bruttojobnedlæggelse

Beskæftigelsesfremgangen under opsvinget kom fra en kombination af højere bruttojobskabelse og lavere bruttojobnedlæggelse, mens beskæftigelsesnedgangen efter 2007 primært var drevet af en stigning i bruttojobnedlæggelsen. En lavere bruttojobskabelse stod kun for ca. en tredjedel af beskæftigelsesfaldet, og virksomhederne fortsatte således også under nedgangsperioden med at skabe nye job, faktisk med en årlig bruttojobskabelsesrate så høj som 6-7 pct. i 2009.

Beskæftigelsesdynamik stabiliseret igen

Efter den markante beskæftigelsesnedgang i perioden 2008-09 stabiliserede den private beskæftigelse sig på et lavere niveau, og niveauet for såvel antal skabte som nedlagte job var i 2011 stort set tilbage på niveauet fra før opsvinget.

Jobskabelsesrate ikke lig med beskæftigelsesbidrag

Jobskabelse og -nedlæggelse på tværs af forskellige grupper af virksomheder – f.eks. fordelt på størrelse og alder – kan vurderes på to niveauer. For den enkelte gruppe af virksomheder beskriver jobskabelsesraterne gruppens evne til at skabe job, dvs. ændringen i gruppens beskæftigelse i forhold til gruppens størrelse. En gruppes bidrag til den samlede beskæftigelsesvækst bestemmes dog både af gruppens jobskabelsesrate og af dens andel af den samlede beskæftigelse. En lav jobskabelsesrate for en gruppe virksomheder med en høj andel af beskæftigelsen kan f.eks. bidrage med den samme andel af en beskæftigelsesændring som en høj jobskabelsesrate for en gruppe virksomheder med en lille beskæftigelsesandel.

20 pct. af skabte og nedlagte job fra nystart og lukning af virksomheder

Nystart af virksomheder kan være en vigtig kilde til jobskabelse, men mange nye virksomheder eksisterer kun i kort tid. I 2005 blev der skabt ca. 25.000 fuldtidsstillinger i forbindelse med nystart af virksomheder, mens der forsvandt ca. det samme antal ved lukninger. Dette svarer til omkring en femtedel af henholdsvis den samlede bruttojobskabelse og den samlede bruttojobnedlæggelse. I 2010 var omtrent 14 pct. af beskæftigelsen placeret i virksomheder, der var etableret efter 2001. Niveauer for jobskabelse og -nedlæggelse fra nystartede virksomheder bør dog generelt fortolkes varsomt, da datakvaliteten og forskelle i definitioner af nye og lukkede virksomheder kan medføre en betragtelig variation på tværs af opgørelser.

Kun små bidrag til beskæftigelsesudsving fra nystart og lukning

Sammenlignet med fortsættende virksomheder står nystart og lukning af virksomheder dog kun for en mindre del af konjunkturudsvingene i beskæftigelsen. Under opsvinget bidrog nettojobskabelsen fra flere nystartede og færre lukkede virksomheder med mindre end 5 pct. af beskæftigelsesfremgangen. Samtidig udgjorde færre nystartede og flere lukkede virksomheder i forbindelse med krisen samlet set kun omkring 10 pct. af det samlede beskæftigelsesfald, mens fortsættende virksomheder stod for de resterende 90 pct.

- Alder er afgørende for jobskabelse** Analyserne viser, at jobskabelsesrater varierer afhængig af virksomheders alder og størrelse. Overordnet ser det dog ud til, at det primært er virksomheders alder, som er afgørende for deres jobskabelsesrater. Analyserne i afsnit II.3 viser, at unge virksomheder både skaber og nedlægger mange job, og at de generelt har markant højere nettojobskabelsesrater end ældre virksomheder. Samtidig synes de unge virksomheder også at have reageret stærkere på konjunkturudsvingene i perioden 2004-09. Ældre virksomheder nedlægger derimod generelt årligt flere job, end de skaber. Til gengæld udviste de ældre virksomheder relativt mindre udsving i deres bruttojobskabelses- og -nedlæggelsesrater under opsvinget og krisen.
- Høj jobskabelse for små, unge virksomheder**
- Stabil jobskabelse for ældre virksomheder**
- Forholdsmæssige bidrag til opsving og krise ...**
- ... på nær fra de unge og gamle små virksomheder**
- Analyser i afsnit II.3 viser, at bidragene til beskæftigelsesfremgang og -tilbagegang for de fleste størrelses- og aldersgrupper omtrent svarede til deres beskæftigelsesandele. Der er dog en tendens til, at de små virksomheder skiller sig ud fra det generelle billede. Således bidrog de små, unge virksomheder forholdsmæssigt meget til både stigning og fald i den samlede beskæftigelse sammenlignet med deres beskæftigelsesandel, mens det modsatte var tilfældet for små, gamle virksomheder.
- Højvækstvirksomheder**
- Virksomheder, der formår at vokse kraftigt på kort tid, tiltrækker sig en del opmærksomhed. Stigende efterspørgsel og gode finansieringsmuligheder under opsvinget i perioden 2004-07 kan have fået nogle virksomheder til at udvide aktiviteterne på et for optimistisk grundlag. Det kan på den baggrund være relevant at undersøge, om de hurtigt voksende virksomheder havde en større sandsynlighed for at lukke, da krisen indtraf.
- Højvækstvirksomheder kan have været særligt udsatte under krisen ...**
- ... men klarede sig i gennemsnit lige så godt som andre virksomheder**
- Analysen af højvækstvirksomhederne, præsenteret i afsnit II.4, viser, at de havde omtrent samme overlevelsesrate som andre virksomheder inden for deres størrelsesgruppe. Samtidig havde højvækstvirksomhederne under krisen samlet set en lavere jobnedlæggelse end andre virksomheder. Der er således ikke noget, der tyder på, at højvækstvirksomhederne samlet set blev hårdere ramt af krisen end andre virksomheder.

der. En nærmere undersøgelse af den efterfølgende beskæftigelsesudvikling i perioden 2008-11 viser, at højvækstvirksomheder havde en lidt større tendens til enten at reducere eller øge beskæftigelsen markant i forhold til andre virksomheder.

Produktivitetsvækst og reallokering

Kilder til produktivitetsstigninger

Den samlede produktivitet kan stige ved produktivitetsvækst inden for de eksisterende virksomheder, eller ved reallokering af ressourcer mellem virksomheder, hvor højproduktive virksomheder kommer til at stå for en større andel af produktionsressourcerne, herunder arbejdskraften.

Faldende produktivitetsvækst under opsvinget

Analyserne præsenteret i afsnit II.5 viser, at billedet af en gradvis svækkelse af væksten i arbejdsproduktiviteten under opsvinget, et direkte fald i arbejdsproduktiviteten i krisens første år og en positiv udvikling efter krisens gennemslag genfindes i vækstbidraget fra den virksomhedsinterne arbejdsproduktivitetsudvikling. Den faldende interne arbejdsproduktivitetsvækst under opsvinget kan bl.a. skyldes, at virksomhederne i lyset af den stigende efterspørgsel på kort sigt øgede beskæftigelsen, mens f.eks. kapitalapparatet, kun blev tilpasset gradvist, samt at mere marginale arbejdskraftressourcer efterhånden blev sat ind i produktionen. Beskæftigelsesnedgangen i begyndelsen af krisen bidrog omvendt til den efterfølgende stigning i den interne produktivitetsvækst.

Positivt bidrag fra reallokering – især i nedgangstider

Set over hele perioden 1999-2011 har reallokeringen af ressourcer mellem virksomhederne bidraget svagt positivt til produktivitetsudviklingen, men det er særligt i nedgangsperioder, at reallokeringsbidraget spiller en vigtig rolle. Dette ses både i forbindelse med den seneste økonomiske krise og under det økonomiske tilbageslag i begyndelsen af 00'erne.

**Højere
jobnedlæggelse
blandt lavtløns-
virksomheder ...**

Det positive bidrag til arbejdsproduktivitetsvæksten fra reallokering af ressourcer underbygges af analyser af beskæftigelsesdynamikken på tværs af virksomheders lønniveau. Analyser i afsnit II.6 viser, at beskæftigelsesnedgangen i perioden 2007-09 især fandt sted blandt virksomheder med lønninger, der var relativt lave set i forhold til lønniveauet i de respektive brancher. Forskydningen af beskæftigelsen i retning af virksomheder med et relativt højt lønniveau skyldtes i overvejende grad, at jobnedlæggelsen steg mere blandt virksomheder med relativt lave timelønninger, mens bruttojobskabelsen blev reduceret forholdsvis ensartet på tværs af lønniveauer. Disse forskydninger betød, at virksomheder med høje lønninger kom til at udgøre en større andel af den samlede beskæftigelse. Tages lønniveauet som en approksimation for arbejdsproduktiviteten, bidrog denne udvikling, hvor de mindst produktive virksomheder indskrænkede aktiviteten mest, dermed til, at den gennemsnitlige arbejdsproduktivitet steg.

**... hvilket bidrog
positivt til
produktivitets-
væksten**

**Endnu ingen
konklusion for
krisens effekt på
produktivitet**

Selvom der således synes at være positive effekter på arbejdsproduktiviteten af beskæftigelsesdynamikken under krisen, er det endnu for tidligt at drage endelige konklusioner for krisens samlede effekter. På nuværende tidspunkt ligger beskæftigelsen forsat væsentlig under det strukturelle niveau. Det er selvsagt usikkert, hvordan den stigning i beskæftigelsen, der må forventes som led i normaliseringen af konjunkturerne, vil udmønte sig. Den positive effekt af beskæftigelsesdynamikken på arbejdsproduktiviteten vil kun fastholdes, hvis nettojobskabelsesraterne blandt højproduktive virksomheder er mindst lige så store som nettojobskabelsesraterne i virksomheder med lav arbejdsproduktivitet. Dette vil sikre, at arbejdsproduktiviteten samlet set ikke falder under en kommende normalisering af beskæftigelsesniveauet. Udviklingen for 2010 og 2011 tyder på, at nettojobskabelsesraterne udviklede sig ensartet på tværs af løngrupper, hvilket er en foreløbig indikation af, at produktivitetsevinsten fastholdes.

Afrunding

Bedre forståelse af beskæftigelses- og produktivitetsudvikling

Kapitlet har bidraget med analyser, der giver et bedre grundlag for forståelse af beskæftigelses- og produktivitetsændringerne op til og under krisen. Kapitlet har ikke direkte analyseret behov for støtte til eller særlige reguleringer af udvalgte brancher eller typer af virksomheder, hvilket kræver identifikation af egentlige markedsfejl.

Ikke tegn på behov for offentlig indgriben

Analyserne i kapitlet peger imidlertid samlet set på en betydelig virksomhedsdynamik både under normale konjunkturodstændigheder, i opsvinget op til krisen og under krisen. Den betydelige reallokering af beskæftigelse mellem virksomheder, der er sket især under krisen, har bidraget positivt til det gennemsnitlige arbejdsproduktivitetsniveau. Dette tyder på, at reallokeringen af arbejdskraft fungerer hensigtsmæssigt. Analyserne i kapitlet giver således ikke umiddelbart belæg for, at der skulle være behov for offentlig støtte til eller regulering af særlige grupper af virksomheder med henblik på at forbedre reallokeringen af arbejdskraft.

Litteratur

Caballero, R.J. og M.L. Hammour (2005): The Cost of Recessions Revisited: A Reverse-Liquidationist View. *The Review of Economic Studies*, 72 (2), s. 313-341.

Dahl, M.S., P.G. Jensen og K. Nielsen (2009): *Jagten på fremtidens nye vækstvirksomheder, Hovedrapport*, Rockwoolfonden/Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Danmarks Nationalbank (2013): www.nationalbanken.dk.

Danmarks Statistik (2010): Erhvervsdemografi 2008. *Statistiske Efterretninger*, 2010:4.

Davis, S.J., J. Haltiwanger og S. Schuh (1996): *Job Creation and Destruction*, The MIT Press.

De Økonomiske Råd (2010): *Dansk Økonomi, efterår 2010*.

De Økonomiske Råd (2012): *Dansk Økonomi, efterår 2012*.

De Økonomiske Råds Sekretariat (2013a): Jobskabelse og jobnedlæggelse under opsvinget og krisen. Baggrundsnotat.

De Økonomiske Råds Sekretariat (2013b): Dekomponering af produktivitetsvæksten før og under krisen. Baggrundsnotat.

De Økonomiske Råds Sekretariat (2013c): Uddybende beregninger til Produktivitetskommissionen. Baggrundsnotat.

De Økonomiske Råds Sekretariat (2013d): Krisen og kvaliteten af jobskabelsen. Baggrundsnotat.

Det Økonomiske Råd (2003): *Dansk Økonomi, efterår 2003*.

Fort, T.C., J. Haltiwanger, R.S. Jarmin og J. Miranda (2013): How Firms Respond to Business Cycles: The Role of Firm Age and Firm Size. *IMF Economic Review* 61(3), s. 520-559.

Foster, L., C. Grim og J. Haltiwanger (2013): Reallocation in the Great Recession: Cleansing or Not? Center for Economic Studies, U.S. Census Bureau Working Paper 13-42.

Foster, L., J. Haltiwanger og C.J. Krizan (2001): Aggregate Productivity Growth: Lessons from Microeconomic Evidence. I: Dean, E., M. Harper og C. Hulten: *New Developments in Productivity Analysis*. The University of Chicago Press.

Foster, L., J. Haltiwanger og C. Syverson (2008): Reallocation, Firm Turnover, and Efficiency: Selection on Productivity or Profitability? *The American Economic Review*, 98 (1), s. 394-425.

Griliches, Z. og H. Regev (1995): Firm productivity in Israeli Industry 1979-1988. *Journal of Econometrics*, 65 (1), s. 175-203.

Haltiwanger, J., R.S. Jarmin og J. Miranda (2013): Who Creates Jobs? Small versus Large versus Young. *Review of Economics and Statistics*, 115 (2), s. 347-361.

Hurst, E. og B.W. Pugsley (2011): What Do Small Businesses Do? *Brookings Papers on Economic Activity*, s. 73-142.

Ibsen, R. og N. Westergård-Nielsen (2010): Jobskabelse. I: *Iværksætterindeks 2010*. Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Ibsen, R. og N. Westergård-Nielsen (2011): Job Creation by Firms in Denmark. IZA Discussion Paper No. 5458.

Kahn, L.B. og E. McEntarfer (2013): Worker Flows over the Business Cycle: The Role of Firm Quality.

Mortensen, D.T. og C.A. Pissarides (1994): Job Creation and Destruction and the Theory of Unemployment. *Review of Economic Studies*, 61 , s. 397-415.

Moscarini, G. og F. Postel-Vinay (2012): The Contribution of Large and Small Employers to Job Creation in Times of

High and Low Unemployment. *The American Economic Review*, 102 (6), s. 2509-2539.

Produktivitetskommissionen (2013): Danmarks Produktivitet – Hvor er problemerne? Analyserapport 1.

Sharpe, S.A. (1994): Financial Market Imperfections, Firm Leverage, and the Cyclicalities of Employment. *The American Economic Review*, 84 (4), s. 1060-1074.

Sørensen, P.B. (2013): Produktivitet, konkurrenceevne og beskæftigelse. Produktivitetskommissionen.

